

”כשהתבוננתי
בפניו ראיתי
שאיננו
משתעל אלא
בוכה בכי חזק”

מֶרֶן הַגֵּר"י זִלְבֶּרשְׁטֵיין שְׁלִיט"א
עַל הַזְעָקָה וְהַבְּכִיָּה שֶׁל הַמּוֹן הָעַם
שְׁעוּלָה עַד לְרַקִּיעַ

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת ואתחנן | גליון מס' 389 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

בהיותי אצל האדמו"ר הרה"ק בעל ה'דברי יואל' מסאטמאר זצ"ל, דיבר לפני קבוצה ממקורביו שבזמנינו, שאנו חיים בהסתר פנים, אנו זוכים לשכר רב על כל קיום מצווה מתוך עמידה בניסיון, והוסיף שלאחר זמן ביאת משיח צדקנו שיתגלה כבוד שמים, לא יהיו ניסיונות תקפים כמו שיש לנו היום בגלות בהסתר פנים. ואחד ממקורביו שאל אותו...

ראב"ד העדה החרדית, פוסק הדור, מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, על נסיונות ואמונה

האחרונה שאפשר עוד לעשות תשובה, שהרי לאחר ביאת משיח כשיקויים "ומלאה הארץ דעה את ה'" וכולם ישתוקקו לעבוד את ה', כבר לא נחשב תשובה מעלייתא, וכד' הרמב"ם (פ"ב מהלכות תשובה ה"א) דתשובה זהו דוקא כשהוא באותו מצב שעושה העבירה, אבל לאחר שנגלה כבוד ה' ודאי אין היצר אותו היצר. ובזכרוני שבהיותי אצל האדמו"ר הרה"ק בעל ה'דברי יואל' מסאטמאר זצ"ל, דיבר לפני קבוצה ממקורביו, שבזמנינו שאנו חיים בהסתר פנים, הרי אנו זוכים לשכר רב על כל קיום מצווה

"בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו" (דברים ד, ל')

"לעתיד לבוא אין ישראל נגאלים אלא מתוך חמשה דברים הללו, מתוך צרה דכתיב 'בצר לך' הרי מתוך צרה, 'ושבת עד ה' אלוקיך' הרי מתוך תשובה, 'כי אל רחום ה' אלוקיך' הרי מתוך רחמים, 'ולא ישכח את ברית אבותיך' הרי מתוך זכות אבות, 'ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים' הרי מתוך הקץ". (ב"ר ב, כ"ג)

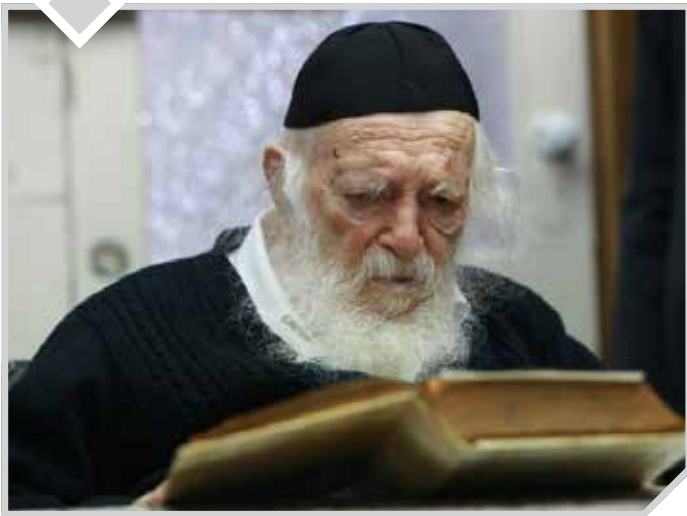
מבואר כאן שבאחרית הימים יבואו צרות גדולות, עד שמתוך הצרות ישובו ישראל בתשובה, ומתוך כך יגאלו על ידי רחמים וזכות אבות וכמבואר במדרש. וכבר אמרו חז"ל (סנהדרין צז:): על אחרית הימים "הקדוש ברוך הוא מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן וישראל עושין תשובה ומחזירין למוטב".

וכן כתב הרמב"ם (פ"ד מהלכות תשובה ה"ד) "אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין".

והדברים הללו אמורים באופן מיוחד לדורנו, אשר בעוה"ר סבבנו צרות רבות מבית ומחוץ, ובוודאי כל הצרות הללו הם בחינת "קול דודי דופק". שהקב"ה ממתין לנו שנשוב בתשובה על ידי הצרות הללו, ועי"ז ישלח לנו את משיח צדקנו, ועל כן יש לנו להזדרז לשוב בתשובה, ובפרט שעכשיו באחרית הימים זוהי התקופה

הגר"ח קרא מה שכתוב שם, ולפתע החל להשתעל חזק מאוד. לא ידעתי מה קרה למרן, מספר הת"ח, אך כשהתבוננתי בפניו ראיתי שזה לא שיעול אלא בכי חזק... מי שמכיר את הגר"ח, יודע שכאשר הוא בכה כל גופו היה מזדעזע!

מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א על הזעקה והבכייה של המון העם שעלה עד לרקיע, ועל מידותיו הרחימאיות של הקדוש ברוך הוא

מאת: הרב משה מיכאל צורן

בתקופה הקשה העוברת עלינו אפשר למצוא נוחם ותקווה גם ממילותיו של פסוק אחר, המוכיחות גם הן את מידותיו הרחימאיות של הקדוש ברוך הוא.

הפסוק נמצא בספר ישעיה (מ"ט ט"ו): 'התשכח אשה עולה, מרחם בן בטנה? גם אלה תשכחנה, ואנכי לא אשכחך'. הת"ח שכותב לנו את השורות דלהלן, אומר ש'עד מהרה הבנתי שמדובר באחד השערים הפנימיים ביותר של עולם הנחמה. ואנכי לא אשכחך. איזו הבטחה! איזו הבטחה המתנגדת לכל נטיה של יאוש, בחייו של היהודי'.

במחשכי הגלות מכרסמת הרגשה באומה היהודית, כאילו היא עזובה ושכוחה, חלילה. הנביא מבטא כאן את כאבה של כנסת ישראל לאורך גלותה, מתוך גזירות ויסורי-ריחוק, גלגולים וטלטולים. 'ותאמר ציון עזבני ה', וה' שכחני'.

וכאן באה התשובה ממרום, ועוטפת אותנו באדרת של חסד ורחמים, מתוך תמיהה עזה על תחושת החידלון הזו. איך עולה על דעתך, כנסת ישראל, מחשבה כזו? האם אני אשכח אותך פעם? התשכח אשה עולה וכו'.

האם מסוגלת אמא לשכוח את תינוקה? ואף אם יארע פעם כן, חלילה, אני לא אשכח אותך, בתי היקרה, לעולם. רחמי אבינו שבשמים, הרחמן הגדול, עצומים הם בהרבה מרחמי האם על מחמל-נפשה. תמיד, תמיד, השגחתו חופפת עלינו, על אף שנסיבות הזמן מסתירים זאת, לפעמים.

'הן על כפים חקותיך!' אם חקק אדם ציור על כף ידו, הרי החקיקה הזו תעמוד לפניו תמיד. אי-אפשר שלא לראותה בכל עת ובכל

שעה. גם אני, אומר השי"ת, חקקתי אותך על כף ידי. ולכן אני רואה וזוכר אותך תמיד, כמו ציור על כף היד. בתי היקרה, אף חקוקה לפניי בחותם של 'זכרו לנצח'.

ואנכי לא אשכחך!

תהיה הבטחה זו מקנת בלבבנו תמיד! ואז יתרוממו הניגון והשמחה מעל למציאות העגומה-לכאורה. הגעגועים לא-ל עליון יתגברו ויתחזקו - אם נאמין ונדע שהשי"ת לא שכח אותנו, ולא ישכח לעולם.

וכאשר יגיע תנןן של דמעות-השמחה, נזכור את מי שמעולם לא שכח אותנו, ונודה לו על כל מה שעשה אתנו. מלך מאזין שוועה, לעמו מחיש ישועה, נורא וקדוש!

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

גם אם האב והאם התייאשו כבר מהילד...

בדומה להבטחת ה'לא אשכחך' מצאנו גם את הפסוק בפרק 'לדוד ה' אורי וישעי' האומר 'כי אבי ואימי עזבוני וה' יאספני'. לא צריך להיות בעל-המחשה גדול מדי, כדי לתאר את המקרה שאבא ואמא מחליטים לעזוב את הילד שלהם. הרי ברור שמדובר בילד סורר ומורה, שאינו מוכן ללכת בדרכי החינוך שהיקנו לו ההורים, והגיע ממש עד שאול תחתית.

ברור כשמש שאם הילד לא היה מגיע עד הדיוטא התחתונה ביותר, ההורים לא היו עוזבים אותו! ואם הם החליטו לעזבו, סימן שגם הם התייאשו לגמרי מילדם זה, ולדעתם אין כבר מה לעשות איתו.

ולמרות הכל, 'וה' יאספני!' השם יתברך, המרחם הגדול, מוכן לאסוף גם את הילד הזה, ולהביאו תחת כנפיו, ולתת לו עוד ועוד אפשרויות לחזור בתשובה שלימה.

היש רחמים גדולים מאלו? היש אב-רחמן גדול מזה?

שתי הברירות העומדות בפני השי"ת...

דוגמא נוספת, מופלאה מאין כמותה, לאהבה העצומה שרוחש השם יתברך לעמו, שמענו מהגאון רבי יהודא סילמן שליט"א, בדרשתו ביום תשעה באב תשפ"א, המוסבת על אגדות החורבן במסכת גיטין.

הגמרא (גיטין, נ"ו ב') מספרת שטיטוס עשה עבירה נוראה בתוך בית קדשי הקדשים, 'והציע ספר תורה, ועבר עליה עבירה, ונטל סייף וגידר את הפרוכת, ונעשה נס והיה דם מבצבץ ויוצא, וכסבור הרג את עצמו' וכו'.

כלומר, שהקב"ה עשה נס מיוחד כדי שהדם יבצבץ מבין הפרוכת, ואז טיטוס חשב שהצליח 'להרוג את עצמו', דהיינו את ה... בעצמו, כביכול.

וקשה, לשם מה היה נצרך השי"ת לעשות נס באירוע שכזה? למי ולמה זה עוזר? התוספות בד"ה 'ונעשה נס והיה דם יוצא' הרגישו בשאלה, ואמרו 'להודיע דקשה לפני המקום חורבן בית המקדש'.

דהיינו, כיון שרצה השי"ת להודיע לבניו-אהוביו שהוא משתתף עמם בצער החורבן, והטרגדיה הנוראה קִשָּׁה גם לו, לכן עשה את הנס הזה עם הדם שבצבץ, כדי לרמוז להם על כך, ולהודיע שהוא נמצא יחד עמם בצרה.

אבל עדיין קשה, הרי הדבר גרם לחילול השם נורא! שכן הטפשים היו עלולים לחשוב שכביכול הצליח 'להרוג את עצמו' וכי ההשתתפות בצערם של ישראל, וכדי להוכיח שקשה לפני המקום חורבן בית המקדש, שווה לגרום לחילול-השם איום כל-כך?!

נמצאנו למדים מכאן, שכאשר עומדות לפני השי"ת שתי ברירות; האחת, לעודד את עם ישראל, ולתמוך בהם בצאתם לגלות, על ידי שהוא מוכיח להם שהחורבן קשה לו, ומצד שני - לגרום לחילול השם נורא מאין כמותו, בוחר אבינו-שבשמים באפשרות הראשונה, גם אם יסב הדבר באופן ישיר לחילול-השם בקנה-מידה עולמי!

והנה לנו ראייה מובהקת על אהבת השי"ת לעמו, עד כדי כך שהוא

זכורני את ההלם שאחז בי בעת
שראיתי את מרן הגר"ח בוכה
ובוכה ללא הפוגה, וגם הרה"ג
רבי ישעי' אפשטיין שהיה נוכח
במקום אמר שאינו זוכר בכי
כזה של הגר"ח. שאלתי את מרן
זצ"ל האם כדאי לפרסם את
הדברים, כי אולי הדור לא שייך
בזה בכלל, ואמר לי: לְפַרְסֵם!

בוחר לחזק ולאושש את בניו הגולים - על-חשבון חילול שמו הגדול!

כששמע מרן הגר"ח קניבסקי

את הדברים, בכה ובכה...

כאשר מזכירים את החורבן, אי אפשר שלא לספר את שסיפר לנו ת"ח גדול, הלומד ב'נחלת משה', שהיה אצל מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל והראה לו קטע המובא בספר 'מציון מכלל יופי' של הגר"א נבנצאל רבו של הרובע היהודי בירושלים.

הגר"ח קרא מה שכתוב שם, ולפתע החל להשתעל חזק מאוד. לא ידעתי מה קרה למרן, מספר הת"ח, אך כשהתבוננתי בפניו ראיתי שזה לא שיעול אלא בכי חזק... מי שמכיר את הגר"ח, יודע שכאשר הוא בוכה כל גופו מזדעזע!

וכך מובא שם: "יש בנותן טעם להביא מה ששמעתי מאדמו"ר הגרשו"א זצלה"ה, שסיפר בשם איש מהימן מארץ הונגריה, שבשלושת השבועות היו מתאספים במקומו לישב על הארץ, ולקונן על שריפת האולם והבירה. והיתה הזעקה והבכיה של המון העם עולה עד לרקיע. ואמר האישי המהימן הנ"ל, שגודל הבכי היה באופן כזה שהרגשתו היתה שאין הוא יודע אם כשנחרב הבית היו בכיות העם אשר ראו לעיניהם החורבן, כמו הבכי אשר בכו המון העם במקומו בשלושת השבועות" - - -

זכורני את ההלם שאחז בי בעת שראיתי את מרן הגר"ח בוכה ובוכה ללא הפוגה, וגם הרה"ג רבי ישעי' אפשטיין שהיה נוכח במקום אמר שאינו זוכר בכי כזה של הגר"ח.

שאלתי את מרן שליט"א (זצ"ל) האם כדאי לפרסם את הדברים, כי אולי הדור לא שייך בזה בכלל, ואמר לי: לְפַרְסֵם!

(מתוך הספר 'לקיים' על פי ספר המצוות הקצר של הח"ח, בעריכתו של הרב משה מיכאל צורן)

עליתי לדבר בפני הקהל, ואמרת: "אתם בוודאי חושבים שמדובר פה בעניין של כסף. אחרת למה עושים אסיפות ומדפיסים פרוספקטים? אתם באמת צודקים. בוודאי! יש פה עניין של הרבה מאוד כסף. אבל את הכסף הזה לא אני עומד להרוויח, אלא אתם הציבור! אם עד עכשיו קנית פרשיות לתפילין ב-3,000 שקלים, ולמעשה קיבלת פרשיות שלא שוות אפילו חמישה שקלים, אז בעצם שמת כסף על קרן הצבי"

הגאון הגדול רבי נפתלי צבי רוטענברג שליט"א, אבד"ק קאסאן בית שמש, על הסכנה הגדולה בקניית סת"ם ממי שאינו מוסמך

"וְקִשְׁרֵתָם לְאוֹת עַל יְדֵי זָדָה וְהָיוּ לְטִטְפֹת בֵּין עֵינַיִךָ" (דברים ו, ח')

לקראת הוצאת הגיליון של 'לקראת שבת' לפרשת ואתחנן - שבת נחמו, ביקשנו לשוחח עם אחד מפוסקי ההלכה בדורנו המזוהים יותר מכל עם כתיבת תפילין ומזוזות, וכמובן גם כתיבת ספרי תורה, הלא הוא הגאון הגדול רבי נפתלי צבי רוטענברג שליט"א, אבד"ק קאסאן בית שמש מרבני וועד משמרת סת"ם ומחבר הספר אוצר הסת"ם-סתמא לשמה הרב רוטענברג שליט"א התפרסם כיחיד מומחה בהלכות כתיבת ספר תורה תפילין ומזוזות, וגם פועל גדולות ונצורות כדי להגביר ולחזק את הפיקוח וההכוונה על מנת להביא למצב שבו כל יהודי באשר הוא יוכל לקנות סת"ם בלי שום חשש לכשרות של המזוזה או פרשיות התפילין.

פרוספקטים ויוצאים בפרסומי חוצות? הכלל אומר שתמיד צריך לחפש מי הוא המרוויח מהסיפור, ולבדוק כמה כסף הוא מרוויח מכל הבלגאן...

"כמובן שכשאמרתי את הדברים, ראיתי שיש אנשים בקהל שמחייכים, זה באמת מה שהם חשבו. היו גם כאלו שבלי לשים לב הנהנו בראשיהם, לאות כי הם מאשרים את דברים.

"מה שמקובל בכזה מקרה הוא שהרב הדורש מסביר לציבור שהם טועים, זה בכלל לא עניין של כסף, מה פתאום כסף, רק אידישקייט. "אבל אני, רוח אחרת היתה עמי. אמרתי לנוכחים שהם באמת צודקים. בוודאי! יש פה עניין של כסף, הרבה מאוד כסף. אבל הם גם טועים, כי את הכסף הזה לא אני עומד להרוויח, אלא הם, הציבור! כל מי שיושב כאן ומעכשיו ידע לוודא שלסופר שכותב לו את המזוזות והתפילין יש תעודת שמעידה שהוא יודע את ההלכות. "ואיך זה מתורגם לרווח כספי? פשוט מאוד! אם עד עכשיו קנית פרשיות לתפילין ב-3,000 שקלים, ולמעשה קיבלת פרשיות שלא שוות אפילו חמישה שקלים, אז בעצם שמת כסף על קרן הצבי, הפסדת את כל הכסף שהשקעת בפרשיות, וגם מה שהשקעת

כידוע ישנה בתקופה האחרונה התעוררות רבתי בעניין זה, כשהדבר נזקק לזכותו של הרב שליט"א שהוביל מהפכה גדולה שהביאה להתעוררות רבתי בעניין זה ברחבי ארץ הקודש ומחוצה לה, ולצורך כך הקים בדמים תרתי משמע וועד רבנים מגדולי ההוראה שליט"א הפועלים במסגרת וועד משמרת סתם, מיסודו של מרן בעל שבט הלוי זי"ע ובנשיאות הגה"ג רבי משה שאול קליין שליט"א.

"לפני כשנה עשינו רעש גדול בעניין, בעירנו בית שמש", מספר הגרנ"צ רוטנברג שליט"א בפתח דבריו. "העלינו את הנושא לראש סדר היום, יחד עם רבים מרבני העיר אספנו את הציבור לכינוסים המונוניים שבהם דרשנו ודיברנו על חומר העניין, כשהמטרה המרכזית שלנו היתה להביא לכך שכל יהודי שבא לקנות תפילין או מזוזות מסופר סת"ם, יודא שהוא מחזיק בתעודה בתוקף, שמוכיחה שהוא למד, נבחן וידע את ההלכות הבסיסיות הנצרכות לכתבת סת"ם.

"עליתי לדבר בפני הקהל, ואמרתי לנוכחים שאני יודע מה הם חושבים: "אתם בוודאי חושבים בינכם ובין עצמכם שבסופו של דבר מדובר פה בעניין של כסף. הרי זה ברור שמישהו הולך להרוויח משהו מכל הסיפור הזה, אחרת למה עושים אסיפות ומדפיסים

דבריו של הרב שליט"א נשמעים חריפים מאוד, אבל אנחנו רוצים להבין למה החשש גדול כל כך. הרי בדרך כלל מי שהולך לעסוק בכתיבת סת"ם, אלו אברכים יראים ושלמים, ובוודאי שהם לא יכתבו תפילין ומזוזות בלי ללמוד קודם את ההלכות בצורה מושלמת

"וגם אם נאמר שהוא שוגג ואפילו אונס, הוא מפסיד את מצוות עשה של מזוזה, ובמקום להרוויח בכל רגע ורגע עוד מצווה ועוד מצווה, הוא נשאר נקי מהמצווה הזאת רח"ל.

"ומי מדבר על תפילין, אנשים יכולים לעבור את כל חייהם בעולם הזה בלי לקיים מצוות תפילין אפילו פעם אחת, כי כשהאבא שלו קנה לו את התפילין בבר מצווה, הוא הרגיש מאוד לא נעים והיה חייב לקנות אצל השכן או הגיס, למרות שההוא לא מאוד הקפיד לחזור על ההלכות מעת לעת...

"זקיני, כ"ק האדמו"ר מקאסאן ארה"ב זצ"ל, נסע לאמריקה לפני כמאה שנה, ומאחר ובאותו זמן היה קשה למצוא שם בשר כשר בלי שום פקפוק, הוא לא אכל בשר במשך 20 שנה, לא בשר בהמה ולא בשר עוף. נו? קרה לו משהו? לא! הוא לא הפסיד שום מצוות עשה מדאורייתא.

"אבל יהודי שלא מניח תפילין כל ימי חייו, זה אסון! זאת טרגדיה! יהודי שהמזוזה שבפתח ביתו אינה כשרה, ה' ישמור ויציל. כמה איסורים שהוא עובר בכל רגע נתון. הוא בא ביום כיפור לבית הכנסת ומכה על חטא, וחושב לעצמו שעכשיו הוא נקי מכל עון ומכל חטא, אבל הוא לא יודע שבמשך יום הכיפורים יש 24 שעות שמורכבות מ-1,440 דקות ומ-86 אלף שניות, שבכל אחת מהן הוא עובר על ביטול מצוות עשה. ה' ישמור ויציל!"

דבריו של הרב שליט"א נשמעים חריפים מאוד, אבל אנחנו רוצים להבין למה החשש גדול כל כך. הרי בדרך כלל מי שהולך לעסוק בכתיבת סת"ם, אלו אברכים יראים ושלמים, ובוודאי שהם לא יכתבו תפילין ומזוזות בלי ללמוד קודם את ההלכות בצורה מושלמת. לרובם יש גם תעודות שקיבלו כשהתחילו לעסוק במלאכת הקודש,

בבתים המהודרים וברצועות היקרות לא מניב שום תועלת. אדרבה, זה גורם לנזק: כל יום הבן שלך מברך שתי ברכות לבטלה רחמנא ליצלן! "אבל עכשיו, אתה תשלם 3,000 שקלים, ותקבל תמורה מלאה לכספך. תקבל פרשיות ששוות באמת את הכסף ששילמת עבורן, הבן שלך יקיים כל יום מצוות הנחת תפילין. נו... שווה או לא שווה???"

"במשך הדורות האחרונים, נרשם שינוי גדול לטובה בכל התחומים של קיום המצוות. השחיטה מהודרת יותר, כשרות המזון מן הצומח נמצאת תחת פיקוח הדוק, הנושא של התולעים במזון עבר שינוי גדול לטובה, וגם תחום הסת"ם השתנה מאוד", אומר הגרנ"צ רוטנברג שליט"א.

"למעשה, היום האיכות וההידור הרבה יותר גדולה בהרבה מאוד חלקים מהסת"ם. הקלף יותר איכותי, הדי חזק ועמיד לאורך שנים, יש יכולות טכנולוגיות לייצר בתים חזקים ועמידים מעור של בהמה גסה ועוד ועוד.

"אבל נושא אחד נשאר פרוץ, וכל הניסיונות להכניס אותו תחת פיקוח לא פעלו את פעולתם באופן הראוי - נושא ההשגחה על עצם מלאכת הכתיבה.

"למעשה זה לא דבר חדש. ה'לבוש' כבר כתב על זה כבר לפני כ-500 שנה, המשנה ברורה מביא את דבריו ומתריע בחריפות רבה בנושא הזה שמוכרים תפילין ומזוזות פסולים שנכתבו על ידי ילדים לפני גיל בר מצווה ואפילו על ידי נשים, וכן על ידי אנשים שלא יודעים את ההלכות ומוכרים פרשיות פסולות וכאלו שלא נכתבו לשמה ועוד ועוד.

"למעשה, זה באמת נושא שמלכתחילה קשה יותר לעקוב אחריו מכמה וכמה סיבות, והסיבה העיקרית היא שזה תחום שבו המוכר והלקוח עובדים אחד מול השני במקרים רבים בלי שום תיווך באמצע, וללקוח אין שום דרך לדעת אם המזוזה שהוא קונה כשרה או לא, כי היא יכולה להיראות כשרה ומהודרת, אבל אם היא לא נכתבה כסדרה, או שיש שם מקרה של 'חק תוכות', או שהיא לא נכתבה 'לשמה' ועוד הרבה מאוד מקרים אחרים, המזוזה הזאת פסולה, והיא שווה כמו דף שהדפיסו אותו במדפסת.

"אבל האמת היא שדווקא בתחום הזה צריכים להשגיח הרבה הרבה יותר מכל התחומים האחרים. כי בזה תלוי קיום מצוות חשובות בכל רגע. יהודי שהמזוזה שבפתח ביתו פסולה רח"ל, עובר על מצוות עשה של 'וכתבתם על מזוזות ביתך', בכל רגע ורגע. עם כל שניה נוספת שעוברת הוא צובר עוד ביטול מצוות עשה ועוד ביטול מצוות עשה.

"אומנם הוא עובר על האיסור בשוגג לכאורה, אבל אם היתה לו אפשרות לקנות מזוזה מסופר שנמצא תחת פיקוח ובפועל הוא קונה אצל סופר שאינו תחת פיקוח, עד כמה זה נקרא שוגג? אולי כמו מי שנכנס למסעדה ואוכל בשר בלי לבדוק אם יש שם תעודת כשרות??..."

אנחנו נוהגים שאחרי המבחן בכתב יש גם מבחן בעל פה, הוא בא אלי להיבחן בעל פה, שאלתי אותו ושאלות והסופר לא ידע כמעט כלום. לא הבנתי איך זה יכול להיות, במבחן הוא קיבל ציון נהדר ובעל פה הוא לא יודע כלום?

"התחלתי לבדוק ואז התברר לי שאת המבחן בכתב הוא עשה כמה חודשים קודם, בינתיים היה ערב פסח, הוא עבר דירה, היו לו כל מיני טרדות, והוא פשוט שכח את הכל. למה? כי הוא למד למבחן פעם אחת, ולא ניסה ליזכר את ההלכות בכלל, היה לו חשוב להצליח במבחן והוא אכן הצליח, אבל מיד אחר כך הוא שכח את הכל. "מרן בעל 'שבט הלוי' קבע שצריכים לחזור על הנלמד כל שלוש שנים, כדי שהלימוד יהיה שוב ושוב, וכך הסופרים לא ישכחו את ההלכות הבסיסיות.

"וכמוכן צריכים שלסופר תהיה הרבה הרבה יראת שמים, זה חשוב מאוד. אחרת איך אפשר לסמוך עליו? כמה פעמים מגיע אלי סופר שכתב פרשיות לתפילין, ואחרי שהוא סיים את הכל, המגיה מצא איזו בעיה רצינית בפרשה הראשונה, ואני יושב ובידיים רועדות נאלץ לומר לו שהתפילין פסולות וכל העבודה שהסופר השקיע בשבוע האחרון ירדה לטמיון...

"איזה צער, איזו עוגמת נפש! כמה יראת שמים צריך כדי להתגבר על הניסיון ולגשת לרב כדי לשאול את השאלה הזאת!!! הרי הסופר הזה, יש לו בכיס חשבון חשמל עם התראה אחרונה. הוא חייב לשלם 3,500 שקלים כדי שלא ינתקו לו את החשמל, והוא כל השבוע מתאמץ לכתוב את הפרשיות לתפילין כי ברגע שהוא מסיים אותן הוא מעביר אותם ללקוח בתמורה ל-3,500 שקלים שיצילו אותו מניתוק החשמל... אבל אם הרב פסל לו את הפרשיות, מי יציל אותו מניתוק החשמל!!!

"אז מה עושים סופרים שאין להם יראת שמים? השמועה אומרת שיש כאלו חדרי סופרים שיש שם טבלה שבה כתוב: "לשאלות בנושאי תגים כדאי לשאול את הרב פלוני", ומספר הטלפון שלו, "לשאלות בנושאי 'חק תוכות', כדאי לשאול את הרב פלוני... לשאלות בנושאי מחיקות יש לשאול רב שלישי...".

וגם אם הן כבר לא בתוקף, הרי ההלכות לא השתנו מאז, ולמה אם כן החשש הגדול בעניין???

"אספר לכם סיפור", משיב הרב שליט"א. לפני כמה שנים הבחנתי בבית מדרשי בשני אברכים הלומדים גמרא בחברותא מדי יום. באחת הפעמים פתחתי בשיחה עם האברכים ושאלתי במה הם עוסקים. אחד מהם השיב לי שהוא סופר סת"ם, וכמוכן שמיד שאלתי אותו אם יש לו תעודה. הוא השיב בשלילה, אין לו תעודה והוא לא צריך תעודה, אנשים מכירים אותו ויודעים שהוא ירא שמים, הוא עצמו למד את ההלכות היטב, בשביל מה צריך תעודה???

"אחרי שנתיים אני רואה אותו לומד הלכות סת"ם, הוא שקע בלימוד הזה בעיון וביסודיות. שאלתי מה קרה שהוא לומד שוב את ההלכות, והוא השיב שהוא מוציא תעודה. למה באמת? כי התקשר אליו יהודי מארה"ב להזמין ספר תורה, הם כבר סיכמו על תשלום נאה וכל הפרטים, ולבסוף שאל היהודי האמריקאי אם יש לו תעודה. כשהשיב בשלילה, ירדה העסקה לטמיון. אותו סופר החליט שאם כך הם פני הדברים נראה שיש ביקוש גובר דווקא לסופרים על תעודה, ולכן הוא החליט ללמוד מחדש את ההלכות ולהוציא תעודה.

"אחרי כמה שבועות הוא בא אלי, והודה באוזני כמשיח לפי תומו, שעד עכשיו הוא לא ידע בכלל שיש מושג כזה של 'חק תוכות על ידי כתיבה'. הוא כבר כתב הרבה מאוד תפילין ומזוזות, והיה חסר לו ידע בסיסי מאוד. זה אמנם לא מופיע במשנה ברורה, וגם לא בספרים הנפוצים האחרים שלומדים הסופרים, אבל כל סופר שמגיע לשיעורים שעוסקים בהלכות אלו, נתקל במושג הזה ולומד אותו ויודע להיזהר בעניין, כי לפי כמה וכמה מהפוסקים זה פסול גמור.

"אני רוצה שיהיה ברור", אומר הרב שליט"א. "אני לא מדבר פה על סופרים שאין להם יראת שמים חלילה. אני מדבר על סופרים שהם יראי שמים, נוהרים בממון חבריהם, שומרים על העיניים, אברכים צדיקים שהולכים כל בוקר למקווה ואין להם בעולמם אלא ד' אמות של הלכה ומלאכת הקודש של כתיבת סת"ם. מי שלא מוציא תעודה ומחדש את התעודה שלו כל שלוש שנים, כמו שקבע מרן בעל שבט הלוי זצ"ל - אסור לקנות אצלו תפילין ומזוזות!!!

"הבעיה שאנשים מרגישים מחויבים. הוא גיס שלי!!! הוא בן שלי!!! שכן קרוב! איך אני יכול לקנות אצל מישהו אחר? זה לא נעים!!! "רבותי, אם יש לך שכן ששוחט עופות מבלי שלמד את ההלכות כראוי וקיבל סמיכה לכהן, תקנה אצלו עופות רק בגלל שהוא שכן ולא נעים? אתה תאכל את מה שהוא שחט בגלל שהוא גיס שלך? בוודאי שלא. כך גם בתפילין ומזוזות.

"לא פעם מתברר שסופרים לא למדו את ההלכות אף פעם. הם מסבירים בידענות "אני אף פעם לא מוחק, אז אין לי בעיה של 'כסדרן', אבל זה פיתרון רק לבעיה אחת, כשיש הרבה הלכות נוספות שהם בכלל לא מודעים לקיומן ולא יודעים להיזהר בהן ולשאול מורה הוראה במקרה הצורך.

"דבר שני, גם סופר שלמד את ההלכות חזקה עליו שישכח אותן מתישהו. אני יכול לספר לכם על מקרה של סופר שלמד ועשה אצלנו מבחן ב'ועד משמרת הסת"ם', וקיבל ציון טוב מאוד. אבל

כך מנצחים את הבין הזמנים...

אם שאלתם

את עצמכם איך מצליחים לנצח את ימי הבין הזמנים, עם ההרגשה המיוחדת של מנוחת הגוף והנפש וללא ירידה ברוחניות

קבלו עצה מבעלי נסיון.

שאלו כל נבחני ב'דרשו' האם הצלחת לעמוד בלימודים והמבחנים גם בתקופת בין הזמנים? רובם המוחץ יענו לכם, נלחמתי וב"ה הצלחתי, ואני לא מפסיק להודות להקב"ה שהצלחתי בכך, כי הרגשתי שההתעקשות ללימוד במסגרת המבחנים, השאירה אותי מחובר ללימוד ולרוחניות גם בימי "הרפיון".

אם תשאלו את אותה שאלה את המיעוט שלא הצליחו ללמוד כסדר, ודילגו על המבחנים... אל תמתונו לתשובה. תסתכלו רק על הכאב בעיניהם...

אז בבין הזמנים הזה, אנחנו מנצחים ממשיכים ללמוד כסדר הלימוד והמבחנים של 'דרשו', ומגיעים לחודש 'אלול' עם כל הכוחות.

"לא דמעה אחת ולא שתיים, לא כוס אחת של דמעות ולא שתיים, אלא נחלים של דמעות שפכתי על 'לא ימושו מפּיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך מעתה ועד עולם'... תדע, זה עלה לי בהרבה דמעות... דבר זה אינו בא בקלות, צריך לשפוך הרבה שיח ותפילה לפני ה'..."

בעל 'שבט הלוי', מרן הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זיע"א, על הסוד והכח של מתנת התפילה

"וְאֶתְחַנֵּן אֶל ד'" (דברים ג, כ"ג)

רבינו, שידע את הסוד והכח של מתנת התפילה, ונהיר היה לו כי בכח התפילה יכול האדם להשיג את כל אשר יחפוץ, אפילו את שיא הפסגה בתורה וביראת שמים, השתמש בזה רבות. בעצמו העיד כי כל מה שזכה, זכה רק בכח התפילה.

שח רבינו לאחד מנכדיו ואמר, כי סוד ההצלחה שלו בתורה, נבע מכח זה שלא היה יום שלא הוריד דמעות בברכות התורה, כדי שיצליח בתורה ויראת שמים...

תיאור מרטיט על ברכת התורה של רבינו, נשמע מפי נכדו הרה"ג רבי מרדכי יהודה וואזנר שליט"א. בהיותו בחור צעיר לימים ביקש ממנו רבינו שישן עמו בביתו. הוא נענה לבקשה, וזכה לשמוע את רבינו מברך ברכות התורה בבכיות עצומות, ובכוונה עצומה נוראה ונשגבה, כאשר כל מילה ומילה נאמרה בלב מלא רגש, בבכי ותחנונים לפניו יתברך...

אבל לא רק בברכת התורה היה רבינו בוכה ומתחנן על התורה, הנה מה שסיפרו תלמידיו ששמעו מפיו של רבינו: "כשלמדתי בשיבת 'חכמי לובלין', הייתי מתבודד ומתפלל על יד עץ מסוים. למרות שעברו מאז עשרות שנים, אני עדיין זוכר את המקום ואת העץ שעל ידו עמדתי והתפללתי באופן קבוע. שם על יד העץ ביקשתי בדמעות שלישי פעמים רבות מהשם יתברך, שיזכה אותי לכתרה של תורה".

וכן, לא פעם סיפר רבינו לצאצאיו ותלמידיו, כי הוא יכול להראות להם את העץ הפינתי בקירבת ישיבת חכמי לובלין, אשר תחתיו "לילות רבים הייתי מתפלל ומתחנן בדמעות שלישי". וזה היה נוסח בקשתו הטהורה: 'איך זאל ווערין איינס מיט דער תורה, און איך זאל קענען כל התורה כולה' (שאני יהיה מאוחד עם התורה, ושאדע את כל התורה כולה).

הוא התפלל אז גם על הגשמת שאיפתו, שיזכה להיות מרביץ תורה בארץ ישראל. שאיפה שהתגשמה במלואה, כמו שסיפר תלמידו הרה"ג רבי חיים ליברמן שליט"א: "זכיתי לשמוע מפי קודשו כמה פעמים, שסמוך לישיבה היה יער קטן שהיה נוהג לעשות שם 'התבודדות', והיה מתפלל ושופך שם נפשו לד' ש"י"עזרהו הקב"ה להרביץ תורה בארץ ישראל".

בדומה לזה סיפר תלמידו, הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א, כי

רבינו התבטא באוזניו ואמר לו שבעודו בחור, תפילתו היתה כל העת שיזכה לעלות לארץ ישראל ולהיות בה מרביץ תורה. וגם התחנן לזכות להגיע לאמיתתה של תורה. והקב"ה סייע בעדו שכל שאיפתו להגדיל תורה ולהאדירה תתקיים.

אולם לא רק על עצמו התפלל והתחנן רבינו לפניו יתברך, אלא גם על בניו ונכדיו. "שאלתי פעם", סיפר בנו רבי יוסף צבי, "את אאמו"ר כמה זכה שיהיו לו מיוצאי חלציו כשישים גיבורים במלחמתה של תורה, המשמשים כמורי הוראה בכל תפוצות ישראל?"

אמר לי: "תדע, זה עלה לי בהרבה דמעות! כשהייתי אומר הפסוק (ב'ובא לציון'): 'לא ימושו מפּיך ומי זרעך ומפי זרע זרעך מעתה ועד עולם', שפכתי הרבה דמעות. דבר זה אינו בא בקלות, צריך לשפוך הרבה שיח ותפילה לפני ה'".

ופעם התבטא רבינו ואמר: "לא דמעה אחת ולא שתיים, לא כוס אחד של דמעות ולא שתיים, אלא נחלים של דמעות שפכתי, על 'לא ימושו מפּיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך מעתה ועד עולם'... עז היה רצונו לראות את בניו ונכדיו גדלים לגדולי תורה ויראה.

רבינו היה האדם ששאף להגיע לשיא הגדלות בתורה ויראת שמים, שאף להורות תורה לכל עם ישראל, ולהעמיד בנים ותלמידים מורי הוראה ודיינים לאלפים ולרבבות. התפלל התחנן וזכה לפניו יתברך על כך, ואכן זכה בעקבות זאת שמילא הקב"ה את כל בקשותיו ותחינותיו, ויקיים בו מה שנאמר "הרחב פיך ואמלאהו"...

רבינו אמר פעם שיש לו סגולה נפלאה להבין את התורה: כשמתקשה הלומד באיזו סוגיא ולא זוכה לרדת לעומקה, יחפש איזה מצוה לעשות. אח"כ יתיישב ללמוד ויזכה להארה משמיא להבין את התורה הקדושה

יוצאים בחזרת הש"ץ, בתור לווים, לרחוץ ידי הכהנים", מספרים בניו ונכדיו, "היינו רואים עדיין על לחייו מהדמעות שנשרו מעיניו בתפילת שמונה - עשרה".

מענין לענין באותו ענין, רבינו אמר פעם שיש לו סגולה נפלאה להבין את התורה: כשמתקשה הלומד באיזו סוגיא ולא זוכה לרדת לעומקה, יחפש איזה מצוה לעשות. אח"כ יתיישב ללמוד ויזכה להארה משמיא להבין את התורה הקדושה. הוסיף רבינו ואמר, שיסוד זה הוא למד מהסידור.

דהנה בברכת אהבה רבה מבקשים "אבינו אב הרחמן, המרחם רחם עלינו ותן בליבנו בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, את כל דברי תלמוד תורתך באהבה". ואח"כ ממשיכים ומבקשים "והאר עינינו בתורתך..."

"והנה יש להבין", שאל רבינו, "הרי כבר ביקשו על כך קודם 'ותן בליבנו בינה וכו', א"כ מהי הבקשה כעת עוד פעם 'והאר עינינו'?. ועוד יש להבין, הרי היו צריכים להקדים בקשה זו לפני הלשמור ולעשות'. אלא בא לומר שיש 'והאר עינינו' מיוחד, אחרי שמקיימים ועושים את דברי התורה הקדושה..."

(מתוך "ולא שבט הלוי בלבד")

רבינו לא השקיע בתפילה תקופה או זמן מסויים. היה זה מהלך החיים הרגיל והטבעי אצלו. ברי היה לו, שעל כל דבר וכל צעד בחיים יש להתפלל ולהתחנן אליו יתברך. ואכן לא רק עמל, יזע ומיעוט שינה ואכילה אפיינו את גדילתו בתורה של רבינו, כי אם גם דמעות רבות ששפך בתפילותיו, על מנת שיזכה לאהבת תורה ללמוד וללמד, לשמור ולעשות. באחת ההזדמנויות סיפר, שבצעירותו בלובלין היה בוכה בברכת "אהבה רבה" ובתפילת "והערב נא" שבברכת התורה. בקרן זויתו של ההיכל הלבלינאי, היה יושב רבינו ושופך את לבו כבן המתחטא בפני אביו. עיניו היו אדומות מחוסר שינה. גופו היה כחוש ממיעוט אכילה. הספר שלפניו היה בלוי מרוב שימוש. והוא, מה הוא מבקש? "והאר עינינו בתורתך"... בבכי גדול היה מבקש זאת ובדמעות שליש היה מתחטא, משל נסתמו בפניו מעיינות החכמה, ולא נגלו לפניו כחמה בטהרתה. וכי פלא הוא שזכה לכך?! "לא פעם", סיפר בנו הרה"ג רבי אברהם אליהו וואזנר שליט"א, "כשלמדנו עם אבא הוא היה אומר לנו: 'אני, כשלא הבנתי תוספות מוקשה בצעירותי, הייתי בוכה בדמעות שליש לפני השי"ת שיאיר את עיני עד שזכיתי להבינו'... וכן סיפר תלמידו הרה"ג רבי ישראל דב ויזל שליט"א, ששמע מפיו כי בבחרותו, כאשר הוא עסק בלימוד התוספות ולא ירד לעומק דבריהם הקדושים, היה נעמד בפינת ההיכל ואמר פרק תהילים בבכי ובדמעות שה' יאיר את עיניו..."

אבל לא רק אז בשנות בחרותו, בכה רבינו לפניו יתברך על תורה, אלא כל ימיו. כפי שהעיד בנו הגאון רבי חיים מאיר זצוק"ל: "אינני זוכר 'אהבה רבה' שלו בתפילת שחרית בלי שיזלגו דמעות רותחות מעיניו. הוא ממש התחנן, הוא ביקש בדמעות שליש לזכות ללמוד וללמד".

ואכן מי שזכה, ראה יום - יום את הבכיות העצומות שלו בברכת 'אהבה רבה'. באיזה רגש בכה. בדמעות שליש ובתחנונים: "והאר עינינו בתורתך"... ובאחת ההזדמנויות תיאר בלשונו המתוק כמה לשונות של תחנונים אנו אומרים בברכה זו: "כן תחננו ותלמדנו... אבינו, אב, הרחמן, המרחם, רחם עלינו, ותן בליבנו בינה להבין, ולהשכיל, לשמוע, ללמוד, וללמד, לשמור, ולעשות... והאר עינינו בתורתך..." והסביר כי רואים מכאן שכדי לזכות לתורה, צריך הרבה הרבה תפילות ורחמים...

מי שעקב אחריו בתפילותיו ראה כל פעם מחדש מימוש מושלם של המושג "ואני תפילתי" ומאי משמע "ולעבדו בכל לבבכם". "כשהיינו

האזינו לתוכנית 'הפוח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

ראש הישיבה אמר לו פעם שניה: "אל תגיך כלום". אבל הנכד המשיך וניסה לשכנע את הסבא שלא ידאג, לא תהיה מחלוקת חלילה, הוא ממש יבקש יפה ורק יעיר בעדינות, זה לגיטימי ונורמלי לבקש כזאת בקשה, ואם היזם יחליט להתחשב, יהיה זה נפלא. כשראה ראש הישיבה שהנכד לא מבין את העניין, הוא עצר אותו והסביר לו...

תלמידו חביבו של מרן הגראי"ל שטיינמן, ומחבר ספרי 'מזקנים אתבונן' הגאון רבי משה סחייק, עם ווארט נפלא ששמע ממרן זצ"ל, וסיפור מיוחד שממחיש זאת הלכה למעשה

אליעזר (לייזר) רוט

לקראת שבת 'נחמו', כשהאווירה של תשעה באב עדיין מרחפת בחלל, אנו מביאים כאן שיחה מעניינת שערכנו עם הגאון רבי משה סחייק שליט"א בימי בין המצרים, אודות ווארט נפלא ששמע ממרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, בעניין אגודת החורבן במסכת בגיטין דף נ"ה.

סימנא מילתא הוא, שהשנה נלמדו הסוגיות הללו על ידי רבבות אלפי ישראל בימי בין המצרים, במסגרת לימוד הדף היומי.

הגמרא פותחת במימרא של רבי יוחנן: "אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה, אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים, אתרנגולא ותרנגולתא חרוב טור מלכא, אשקא דריספק חרוב ביתר".

כשלומדים את הסיפור הזה רגילים להסביר שהגמרא מדברת על שנאת חינום, שבגלל המריבה של בעל הסעודה עם בר קמצא, והטעות של השליח חרבה ירושלים. החכמים שהיו באותה סעודה לא מיחו בידו, וענוונותו של רבי זכריה בן אבקולס הובילה לכך שנחרבה ירושלים.

על כך שאל מרן הגראי"ל שתי שאלות: קודם כל רבי יוחנן אומר משהו אחר, הוא אמר שזה בגלל "אשרי אדם מפחד תמיד", ומסביר רש"י מה הפירוש מפחד? "דואג לראות הנולד, שלא תארע תקלה בכך אם אעשה זאת". וכל מה שכתוב בגמרא אלו דוגמאות לכך, אמנם הראשונה על שנאת חינום שאם אותו בעל סעודה לא היה מקשה לבו, אם החכמים שהיו בסעודה היו דואגים לראות מה יצא מהשתיקה שלהם, או אז לא היה בית המקדש נחרב. אבל שתי הדוגמאות הבאות לא קשורות לשנאת חינום, אלא שלא חישובו מה יקרה שייכו את החיילים ואת בת הקיסר. וזה פלא עצום וכי רבי יוחנן מחדש שנחרב על שלא חישובו?

בנוסף, אנחנו הרי יודעים שהיו עבירות חמורות בידיהם של ישראל שבאותו הדור, בית שני חרב בעיקר בגלל שנאת חינום, כך כתוב בחז"ל. ל... אם לא היה את הסיפור של קמצא ובר קמצא היה בית המקדש קיים עד היום?

וכי הסיפור על הדופן של העגלה של בת המלך, הוא זה שהביא

לחורבן ביתר, הרי ברור שגורלה של העיר נגזר בגלל דברים הרבה יותר משמעותיים, הסיפור הזה הוא רק השלב הראשון בסדר ההשתלשלות של החורבן עצמו, אבל הוא לא הגורם והסיבה לחורבן.

אז מה טמון בדברי רבי יוחנן, שבגלל "אשרי אדם מפחד תמיד" חרבה ירושלים?

שמעתי ממרן הגראי"ל זצ"ל, הסבר מופלא ועמוק מאוד לגמרא הזאת: הוא היה אומר, שכשמעמיקים להבין הפשט בגמרא - שלושת הסיפורים הללו של קמצא ובר קמצא, התרנגול והתרנגולת, והדופן של העגלה, הם רק דוגמאות שמביא רבי יוחנן, כדי להסביר מה היה הגורם לחורבן. לימוד למה שהיה אז ולדורות.

ראש הישיבה זצ"ל היה מצטט את מה שהתוס' אומרים על המקום: "שבטחו על רוב טובתם ושלוותם, לבייש את בר קמצא ולעמוד על בת קיסר והיה להם לפחד ולדאוג מן הפורענות".

כלומר, המצב בעם ישראל היה אז מצב כזה, שאנשים לא חשבו על המעשים שלהם. כשאדם נמצא במצב של צרה, בין אם זה עוני או חולי או סכנה מפני אויבים וכדו', הוא נוהר על כל פעולה שלא תגרום לנזק. האדם הסביר מכלכל את צעדיו ובוחן מה תהיה התוצאה שלו.

אבל כשאדם נהנה משלווה ממושכת, לאורך שנים, אין לו שום סיבה לדאגה, הוא מעולם לא היה רעב ולא חסר לו שום דבר, הוא מתחיל לאבד את חוש הזהירות שלו, ולהתנהג בצורה חסרת אחריות. הוא לא חושב מה יצא מהמעשים שלו, ומה תהיינה ההשלכות של המילים שהוא אומר.

המצב הזה, הוא הגורם לשנאת החינם הגדולה שהיתה אז בעם ישראל. אנשים לא דאגו מכלום, לא פחדו ולא דאגו מן הפורענות. מה יקרה? לא יקרה כלום! הכל יהיה בסדר!!! או בלשון בני זמנינו "סמוך על סמוך". הגישה הזאת היא גישה מסוכנת, היא מובילה להרס ברוחניות וגם בגשמיות. ממנה באה שנאת החינם הגדולה הזאת. התעוזה של אדם לבוא ולבייש מישהו אחר בצורה כזאת, להשפיל אותו בצורה כזאת, ולזרוק אותו מהסעודה שלו בבושת פנים, זה בא מכך שהוא לא חושב על התוצאות ועל ההשלכות של מעשיו.

הרעיון הזה, שאנשים חושבים שהם יוכלו להכות את בת המלך והשומרים שלה, רק בגלל שהם כרתו עץ, זה הרי חוסר אחריות נוראי. מי עושה כאלו דברים? רק אנשים שלא דואגים מכלום, שמעולם לא דאגו מכלום, ולא חשבו אפילו לרגע מה יוכלו להיות התוצאה של המעשים שלהם. כנ"ל לגבי הקנאה העזה שהם לבשו בגלל התרנגול והתרנגולת, עד שהרשו לעצמם להתגרות באומה חזקה עם צבא עוצמתי. הם הלכו כסומא על שפת הנהר, בלי לדאוג משום דבר, וכשהתנהגות היא כזאת, התוצאה ההרסנית לא תאחר לבוא רח"ל.

אני רוצה לספר סיפור נפלא ששמעתי מאחד מנכדיו של מרן זצ"ל. זה סיפור קטן, אבל הוא פותח צוהר לדמותו הגדולה של מרן. ביתו של מרן שוכן, כידוע, ברחוב 'חזון איש' בבני ברק. הצד האחורי שלו פונה לרחוב אליהו הנביא, ובמשך שנים רבות השטח שם היה ריק.

ביום מן הימים החלו להתארגן לבנות בניין בשטח הזה, והנכד של מרן זצ"ל ראה את הקבלן והיזם יחד עם מנהל העבודה מסיירים בשטח, ונערכים להתחיל בעבודה: "מכאן תהיה הכניסה", הסביר הקבלן, "כאן נעשה שביל, פה יהיה מקום לקצת דשא ועצים, וכאן יהיה חדר המדרגות...".

תוך כדי הדברים שמע הנכד דבר שהדאיג אותו מאוד. התוכנית היתה לעשות את חדר האשפה ממש מתחת לחלון של מרן ראש הישיבה. לא רק שזה לא הולך להיות נעים בכלל, אלא שייתכן שזה גם יגרום לכך, שבביתו של מרן ראש הישיבה לא יוכלו אפילו להרהר בדברי תורה בגלל הריח... שוד ושבר!

סיפר הנכד לסבא את מה ששמע, כשהזעזוע ניכר בקולו. הוא אמר לראש ישיבה שהוא מתכוון לגשת לאותו יום, ולבקש ממנו שישנה את התוכנית, כדי שחדר האשפה יהיה בצד אחר.

ראש הישיבה אמר לו: "אל תגידי לו כלום", אבל הנכד הסביר שהוא לא התכוון ללכת לריב איתו חלילה או לצעוק עליו. אפילו לא

להזמין אותו לדין תורה, אלא פשוט לבקש יפה, להסביר שכאן גר יהודי מבוגר, תלמיד חכם גדול, וזה לא לעניין שישימו לו חדר אשפה מתחת לחלון. אם היזם יסכים לשנות את התוכנית זה יהיה נפלא. ראש הישיבה אמר לו פעם שניה: "אל תגידי כלום". אבל הנכד המשיך וניסה לשכנע את הסבא שלא ידאג, לא תהיה מחלוקת חלילה, הוא ממש יבקש יפה ורק יעיר בעדינות, זה לגיטימי ונורמלי לבקש כזאת בקשה, ואם היזם יחליט להתחשב, יהיה זה נפלא.

כשראה ראש הישיבה שהנכד לא מבין את העניין הוא עצר אותו והסביר: "יש לי שאלה אליך", אמר לו, "נניח שאנחנו עכשיו נוסעים לעיר אחרת, ומתארחים שם בבית מלון למשך כמה ימים בודדים.

"בעודנו מתארחים שם, אנחנו שומעים שמישהו רוצה לבנות ליד בית המלון איזה מוסד או מבנה שאינו לרוחנו. אתה חושב שזה יהיה נורמלי והגייוני שניגש ונתערב, ונבקש ממנו שאם הוא מוכן לשנות את התוכנית, אנחנו מאוד נשמח? בוודאי שלא! מי אתה בכלל, אורח לכמה ימים בבית המלון! עד שהמבנה ההוא ייבנה אתה כבר תשכח שהיית פה פעם, מה אתה מתערב בכלל במה שאנשים אחרים מתכננים לבנות, ליד המלון שאינו שלך ואין לך שום שייכות איתו???"

"אותו הדבר", אמר לו ראש הישיבה, "אנחנו נמצאים פה בעולם הזה לתקופה זמנית בלבד. מה אנחנו קשורים בכלל למה שההוא מתכנן לעשות שם ליד הבניין? מישהו מבטיח לך שאני אחיה בכלל עד שהם יסיימו לבנות את הבניין הזה? מישהו ערב לך שאני אגור עוד בבניין הזה? מה פתאום שנתערב לו בתוכנית שלו? אנחנו כאן רק באופן זמני...".

הגישה הזאת של מרן ראש הישיבה זצ"ל, ממחישה בצורה מיוחדת במינה את הפשט שלו בדברי רבי יוחנן בגמרא שהזכרנו. מה גורם לאדם לזרוק מישהו מהסעודה, מה גורם לאדם להסתכסך עם הבת של המלך? זה רק מישהו שבטוח שהוא נמצא כאן לעולם ולעולמי עולמים, הוא בוטח בטובתו ובשלוותו, ואינו דואג מה ייווצר מהמעשים שלו ומהפעולות שלו.

זה גם מה שמביא את האדם לענווה טהורה. אדם מבין שהוא לא חי פה בעולם משלו, הוא בסך הכל אורח לזמן קצר וקצוב, הוא צריך לבדוק כל הזמן את התוצאות של המעשים שלו, מה תהיינה ההשלכות של הפעולות השונות. מי שמתגאה בדרך כלל נוטה להרגיש שהכל שייך לו, ושכל מה ששייך לו גם יישאר שלו לעולם ועד.

ומה היה הסוף עם חדר האשפה? כאמור מרן שתק והורה לשתוק, ומשמיא דאגו שלא יהיה שם זבל, היזם החליט למנף את ההשקעה, ובמקום חדר אשפה עשה שם מחסנים, שאותם מכר בתשלום מלא לדיירי הבניין...

ועוד על הענוה של הרב שטיינמן: מרן המשגיח רבי דן סגל שליט"א מספר, שפעם הוא אצל מרן ראש הישיבה זצ"ל בקבלת קהל, והוא ראה שאחד מהאנשים שבאו לשם הבחין, שלמרן יש ציפורן

את המעשה הבא שמעתי מפיו של הגאון רבי אלעזר חיימוב שליט"א, רבה של 'העדה הבוכרית' באשדוד. הוא סיפר לי את הסיפור כדי לבטא, כמה גדול כוחה של ברכה שהוציא מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל מפה קדשו, אבל בסיפור הזה מונח גם מסר מאוד מאוד מחזק ומחייב, לכל אחד ואחד מאתנו...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על הלימוד לדורות הבאים

"וְאֵת בְּנֵיהֶם יְלַמְּדוּן" (דברים ד', י')

שגם אם הם היו יודעים מראש שהם ירעבו ללחם, זה לא היה גורם להם לקבל החלטה אחרת. החינוך של הילדים ועתידם הרוחני - חשוב יותר מכסף וזהב. הוא חשוב יותר אפילו מפת לחם!

אחרי שנתיים בטבריה, התגלגלה המשפחה לתל אביב. כמובן שעם הגיעם לתל אביב, מיהר האב לברר מה הוא תלמוד התורה הטוב ביותר בעיר, והתשובה היתה 'סודי התורה', בהנהלתו הרוחנית של המחנך הידוע הרה"צ רבי משה טורק זצ"ל, תלמוד תורה שממנו יצאו כמה וכמה מגדולי התורה.

והנה הגיע השלב שבו הבן הגדול היה צריך להיכנס לישיבה. שוב בירר האב ושמע שיש בבני ברק הסמוכה ישיבה לצעירים, ישיבת פוניבז' הקטנה. הוא לקח את בנו להיבחן בתקווה שיתקבל לישיבה. הסדר בבחינות היה שמרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל היה יושב בלי גמרא, והבחורים המעוניינים להתקבל לישיבה היו עוברים לפניו, הוא היה שואל כל אחד "מה אתה לומד?". הילד היה משיב איזה פרק הם למדו השנה בכיתה ח', והרב שטיינמן היה שואל אותו כמה שאלות מתוך אותן פרק, ומיד היו ממשיכים לילד הבא. כשהגיע מיוזענו עם בנו, הוא העמיד את הילד בתור יחד עם כל

את המעשה הבא שמעתי מפיו של הגאון רבי אלעזר חיימוב שליט"א, רבה של 'העדה הבוכרית' באשדוד. הוא סיפר לי את הסיפור כדי לבטא, כמה גדול כוחה של ברכה שהוציא מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל מפה קדשו. אבל בסיפור הזה מונח גם מסר מאוד מאוד מחזק ומחייב, לכל אחד ואחד מאתנו.

המשפחה שלו היתה משפחה מסודרת מאוד בבוכרה שבאוזבקיסטן. להוריו היו נכסים, הם היו מתפרנסים יפה, והצליחו עם הזמן לצבור אפילו אונקיות זהב שהיו שומרים במקום מסתור, כי חששו שאם יפקידו את הכסף בבנק, הרשויות יניחו עליו את היד.

החיים שלהם נעו על מי מנוחות, במקום התנהלה קהילה יהודית פורחת ומשגשגת. אבל הגיע שלב שבו הרגיש אביו הר"ר יעקב זצ"ל, שהחינוך הטהור של ילדיו נמצא בסכנה. האבא לא החזיק במשרה תורנית כלשהי, הוא היה איש עסקים פשוט, שקבע עיתים לתורה והקפיד על קלה כחמורה.

הדאגה שלו לחינוך הילדים, כך הסתבר, היתה גדולה יותר מכל דבר אחר. ברגע שהוא הבין ששם בבוכרה מתחיל מצב החינוך להתדרדר, ויש סכנה שהילדים שלו לא יקבלו חינוך ליראת שמים ואהבת תורה, הוא לא התלבט.

בתוך ימים אחדים מכר את נכסיו בזיל הזול, ומיהר לצאת מהמדינה, כשהוא מותיר את כל הרכוש מאחוריו. כמובן שבגבולות לא יכלו להעביר אונקיות זהב, וגם אותן הוא נאלץ להשאיר מאחור.

כך נדדה המשפחה עד שהגיע לארץ הקודש, ופקידי הסוכנות שילחו אותם להתגורר בטבריה. האמא היתה אחות רחמנייה בבית החולים בבוכרה, ועם הגיעם לטבריה הוצע לה לעבוד בבית החולים 'פוריה', אבל כשביררה את הפרטים התברר שהיא תיאלץ לעבוד בשבת, ואף אחד לא מבטיח לה שהיא תוכל לשמור שם שבת, עם כל הנהלים שמחייבים כתיבה ועשיית מלאכות, שלא תמיד יש בהן את ההיתר של פיקוח נפש. הם סירבו להצעה.

כך ירדה המשפחה למצב של עוני מחפיר. הם רעבו לפת לחם, אבל ההורים לא השמיעו אפילו לרגע אחד, איזושהי אנחה של צער על ההחלטה שקיבלו. האווירה בבית היתה כזאת, שלכולם היה ברור

הכתוב כאילו קיבלה מהר סיני", אפשר לומר שזה לא רק עניין של זכות גדולה שיש לאב, שהוא קיבל את התורה מסיני, אלא שהגמרא מסבירה לנו איך צריך אב ללמד את בנו תורה - כאילו קיבלה מהר סיני. עם קולות וברקים, באימה ביראה ברתת ובזיע.

לימוד יבשושי וחסר התרגשות והתלהבות, אינו מניב את האפקט הזה. שמירת מצוות באופן כזה גם היא אינה חינוך אמיתי לילדים. חינוך אמיתי משיגים כשמראים לילדים דוגמא, כשממחישים להם את המחויבות שלנו ללימוד התורה וקיום המצוות.

לפני מספר שנים, הגיעה קבוצה של מדענים ובכירים מקוריאה הדרומית, לביקור בשיבת פוניבז', יחד עם שגריר קוריאה הדרומית בארץ, וגם שגריר ישראל בסיאול הצטרף לכבוד האורחים, יחד עם כמה נציגים נוספים ממוסד החוץ בירושלים, שהתלוו למשלחת הדיפלומטית הכבודה.

ומה יש לאנשי קוריאה הדרומית לחפש בשיבת פוניבז'? מסתבר ששם, בקוריאה הדרומית, עשו בדיקה וגילו את מה שכולם יודעים, שאחוז נכבד מאוד מהמדענים הגדולים בעולם הם יהודים. רבע מבין זוכי פרס נובל לדורותיהם היו יהודים, כלומר העם היהודי שמהווה פחות מעשירית האחוז מהאוכלוסיה האנושית בעולם, הצליח לייצא מתוכו כ-25 אחוז מכלל ממצאי המצאות החשובות והמועילות ביותר בעולם.

הנתונים הללו ידועים היטב, אבל בקוריאה הדרומית לקחו אותם צעד אחד נוסף. הם החליטו לבדוק כמה שונים היהודים מכל שאר העמים, והגיעו למסקנה שלימוד הגמרא הוא זה שהופך את היהודים לחכמים כל כך.

ולכן, כל אדם שמכבד את עצמו בקוריאה הדרומית, יודע שאם הוא רוצה שהילד שלו יהיה חתן פרס נובל לפיזיקה או לרפואה, הוא צריך לדאוג שהילד שלו ייחשף ללימודי גמרא מגיל צעיר.

אבל עברו כבר כמה עשרות שנים מאז שהקוריאנים התחילו בכך, והם עדיין לא רואים הצלחה בתחום הזכייה בפרסי נובל. משהו לא עובד, לכן כשהגיע השגריר הדרום קוריאני לביקור בארץ, הציעו כמה בכירים שם בקוריאה הדרומית שייגש אולי לראות איך לומדים בגמרא אצל היהודים, אולי הוא יעלה על הפטנט הזה שגורם ליהודים להחכים כל כך מהגמרא...

הם נכנסו לשיבת פוניבז' והוכו בתדהמה! למעלה מאלף בחורים לומדים גמרא עם כל הכח, מתנצחים, מתווכחים, צועקים זה על זה, שואגים זה לעומת זה. מניפים את הידיים באוויר, דופקים על הסטנדר בהתלהבות.

"זה בכלל לא דומה ללימוד הגמרא אצלנו", אמר השגריר, "מסתבר שזה הסוד שלהם!!! הם לא קוראים טקסט ישן, הם לומדים את הגמרא עם כל הכח שלהם, חשוב להם להבין כל מילה למה היא מתכוונת, חשוב להם לחדד את ההבדלים שבין פירוש זה לפירוש אחר. זה לא רק קריאת טקסט, זה הניתוח, הליבון, הירידה לעומק ולשורש הדברים, וכל זה עם אכפתיות גדולה... זה מה שעושה אותם זוכי פרס נובל!..."

הנציגים הישראלים שליוו את המשלחת נורא נעלבו: "אדון שגריר,

שאר הנערים הצעירים, וכשהגיע תורו הוא נשאל כמה שאלות על ידי מרן הגראי"ל. האבא לא יכול היה להתאפק, הוא מיד התפרץ וניגש לראש הישיבה ושאל: "נו? הרב החליט לקבל את הבן שלי או לא???"

מרן הגראי"ל שמע את השאלה, אבל הוא גם שמע את המבטא שבו היא נאמרה. זה היה מבטא שונה ממה שהורגל לשמוע, והוא מיד שאל את האב: "מהיכן אתם?", השיב לו האב "אנחנו מבוכרה, הגענו לא מזמן לארץ הקודש".

בתגובה החל מרן הגראי"ל לצטט את הפסוקים שמופיעים בפרשתנו: "והיה כי יביאך ה' אלוך אל הארץ אשר נשבע לאבתך, לאברהם ליצחק וליעקב, לתת לך ערים גדלת וטבת אשר לא בנית, ובתים מלאים כל טוב אשר לא מלאת, ובורת חצובים אשר לא חצבת, כרמים וזיתים אשר לא נטעת ואכלת ושבעת".

נענה האב ואמר למרן: "כבוד הרב, אנחנו את הבתים המלאים כל טוב השארנו מאחור, בבוכרה. שם היה לנו בתים, כרמים, שדות וזיתים. צברתי מאות אונקיות זהב שהשארתי שם, פה אנחנו רעבים ללחם, כאן אין לנו כלום, באנו לכאן בעירום ובחוסר כל כדי שנוזכה לבנים תלמידי חכמים!!!".

כששמע זאת מרן הגראי"ל הרים את עיניו, והתבונן בתוך עיניו של היהודי הלא מוכר שעמד לפניו. הוא ענה לו בשתי מילים: "הלוואי, הלוואי!!!".

אמר לי הגאון רבי אלעזר שליט"א: "זכה אבי מורי זצ"ל, שכל בניו, ללא יוצא מן הכלל, זכו להיות מורי הוראה בישראל, וזאת, בזכות הברכה שקיבל מפה קדשו של הרב שטיינמן שאמר לו 'הלוואי הלוואי'..."

כמובן שברכת קדשו של מרן הגראי"ל יש בה כח עצום. אני מאמין באמונה שלמה שאפילו עם אמירת 'הלוואי' פעם אחת - הוא יכול היה לשדד את הטבע, ולהשפיע ברכות וישועות למעלה מדרך הטבע, ובכל זאת, אמרתי להרב חיימוב שאני חולק על המסקנה שלו... מברכה של אדם גדול לא זוכים לדבר כזה, שכל הילדים יהיו מורי הוראה בישראל.

אבל יש בסיפור הזה משהו אחר, שהוא בוודאי הגורם לכך שכל ילדיו יצאו מורי הוראה! העובדה שבאים זוג הורים ונוטשים את כל רכושם מאחור, כדי לחיות בעירום ובחוסר כל מבחירה חופשית ומלאה, וזאת רק בגלל החשש לעתידם הרוחני של ילדיהם, זהו מתכון בטוח להצלחה בחינוך הילדים.

התורה הקדושה אומרת בפרשתנו: "רק הישמר לך ושמור נפשך מאוד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך... והודעתם לבניך ולבני בניך... אשר ילמדון ליראה אותי... ואת בנייהם ילמדון".

יש כאן אזוהרה כפולה ומכופלת: לא מספיק לחנך את הילדים לשמור תורה ומצוות, צריכים להעביר להם את התחושה הזאת של מעמד הר סיני, "זכור אל תשכח", "הישמר לך פן יסורו מלבבך".

הגמרא אומרת במסכת ברכות: "כל המלמד בנו תורה, מעלה עליו

רוזנטל זצ"ל שהיה אב"ד בתל אביב, לביקור אצל מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל.

הרב רוזנטל כבר לא היה צעיר באותם ימים, והרב שך גם הוא היה זקן ושבע ימים, ומטבע הדברים השיחה בין השניים שהיתה כל כולה קודש לה', היתה מתובלת גם בזיכרונות מהעבר, והרב שך התרפק בגעגוע על ימים עברו ועל הדמויות שהיו פעם.

שאל הגרא"מ קוק את הרב שך: "נו... הרי גם בימינו יש ב"ה יהודים יראים ושלמים, העוסקים בתורה בהתמדה עצומה..."

אבל הרב שך השיב בתנועת ביטול... "אה, לא קרב זה אל זה... זה לא אותו הדבר". הרב קוק לא ויתר והמשיך לברר: "למה באמת? במה אנחנו שונים מהאנשים שהיו אז?"

נענה הרב שך והשיב: "פעם, כשיהודי היה מתפלל הוא היה כולו שקוע בתפילה, כשהיה לומד הוא היה שקוע כל כולו בלימוד, היום זה כבר לא לגמרי תפילה ולא לגמרי לימוד, אנשים מתפללים וגם עושים וחושבים על עוד דברים באמצע, לומדים בהתמדה אבל גם נותנים לראש לעסוק בדברים נוספים. זה לא אותו הדבר!!!"

הרב קוק הוסיף והקשה: "אם כך, ילמדנו רבינו! איך מעבירים את החינוך הזה לדור הבא? הרי אני עוסק בחינוך, אני רוצה לדעת איך להעמיד כאלו תלמידים, כמו אלו שראש הישיבה מדבר עליהם!!!"

הרב שך הרכין את ראשו, וניסה למצוא הגדרה נאותה, אבל התקשה לבטא את תחושותיו במילים. משראה זאת הגר"מ רוזנטל הוא ביקש רשות: "אולי אני יכול להשיב לכתוביך במקום ראש הישיבה?", אמר לו הרב שך: "כן בהחלט, אדרבה ישיב כבוד תורתו תשובה ראויה...". ציטט הגר"מ רוזנטל מדברי בעל ההגדה: "יכול מראש חודש, יכול מבעוד יום... לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך..." "לכאורה צריכים לדייק בדברים: הרי מי אומר את המשפט הזה? בעל ההגדה. הוא היה צריך לכתוב: 'לא אמר הקב"ה אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך', או 'לא אמר הכתוב'. מה זה 'לא אמרתי'?"

"אני אשיב בתירוץ חסיד", אמר הגר"מ רוזנטל: "הלא אמרתי מוסב על ראש המסובין, האבא שקורא את ההגדה בפני ילדיו. 'לא אמרתי' - אני לא אמרתי לכם מה צריכים לעשות, אלא 'בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך', אני ממחיש לכם ילדי היקרים, אני מראה לכם, לא אומר לכם. כי ההבדל בין לומר ובין להראות - הוא הבדל שמים וארץ. את הילדים לא מחנכים עם אמירה, אלא כשמראים להם, כשמשאירים את כל הרכוש מהאחור למען החינוך שלהם, כשנותנים שני שלישי מההכנסה החודשית כדי להרחיק אותם מדעות זרות, כשמקיימים את המצוות מתוך אכפתיות, מתוך רצון עז לעשות את רצון ה' ולשמוע בקולו. ככה מחנכים ילדים. זה המתכון הבטוח להצלחה בחינוך הילדים. ואין עוד דרך אחרת מלבד זאת!"

הם אמרו לו, "עם כל הכבוד, היהודים שזכו בפרס נובל לא למדו בישיבת פוניבז', הם למדו באוניברסיטה!!!".

אמר להם השגריר בחכמה: "הם למדו באוניברסיטה, אבל אבא שלהם וסבא שלהם, ואבותיהם במשך דורות רבים, למדו כך את התלמוד הבבלי, והורישו להם את רוח הלמידה הזאת."

כל זה יפה ונכון, אבל יש כאן עוד נקודה, שהשגריר הדרום קוריאני לא השיג. אנחנו לא לומדים גמרא כדי להחכים, אנחנו לא מתנצחים כי אנחנו רוצים להיות חכמים ולזכות בפרסי נובל, אנחנו לומדים גמרא כי אנחנו רוצים לדעת את רצון ה', כי אנחנו רוצים להידבק בקב"ה. לכן הלימוד הוא מכל הלב ומכל הנשמה, ולכן הוא אפקטיבי גם בעניין הזה של השגת חכמה יתירה. הם, בקוריאנה הדרומית, לומדים גמרא כדי לזכות בפרס נובל, מי שלומד בצורה הזאת, לעולם לא יגיע לרמת האכפתיות שיש לתלמיד ישיבה כשהוא לומד גמרא, מתוך רצון עמוק וכנה לדעת מה רוצה מאתנו התורה הקדושה.

מרן הגר"מ" ליפקוביץ זצוק"ל כתב בהקדמה לספרו 'מנחת יהודה' על מסכת בבא מציעא, שהוא מודה להוריו שכמובן כבר לא היו אז בין החיים, על כך שבזכותם הוא גדל ראש ישיבה.

מרן זצ"ל מתאר את מסירות הנפש שהיתה לאביו, שכשהוא היה לומד בחיידר בעיר וולוז'ין בה התגוררו, הפרנסה של המשפחה היתה תלויה במידה רבה בתמיכה כספית קבועה, שהם היו מקבלים מקרובי משפחה שהיגרו לאמריקה. התמיכה היתה מגיעה מדי חודש בחודשו - דולר אחד בודד שממנו חיה המשפחה במשך כל החודש. זה הספיק באותם ימים כדי להתקיים חודש שלם... אבל אז גילה אביו שכמה מהמלמדים בחיידר המקומי נתפסו לרוח הצינונות, האב חרד לחינוך של בנו, וכדי למנוע ממנו רוחות זרות, הוא פשוט הוציא את בנו מתלמוד התורה, ושכר לו מלמד פרטי וירא שמים. העלויות של שכר הלימוד היו שני שלישים של דולר... וכך המשפחה למדה להסתדר עם שליש אחד של דולר, ושני השלישים האחרים הוקדשו לשכירת מלמד, כדי שהילד לא יושפע מאנשים שאינם מהוגנים!

זה מה שהצמיח אותו, זה מה שעשה ממנו ראש ישיבה! אבא שלו היה איש פשוט, אבל הלב שלו בער לחינוך הילדים, הוא העדיף לרעוב ללחם, ובלבד שבנו לא יושפע מרוחות זרות. ככה מחנכים ילדים!!!

מספר הגאון רבי אליעזר טורק בספרו 'אוצרותיהם אמלא', מעשה שהיה עם מורי ורבי הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א, שפעם, בימי חול המועד פסח, עלה עם חמיו הגאון רבי יעקב

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

שלחו מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

רבי ראובן הבין שלא עת לחשות, והחליט להשיב לאותו אדם כאוולתו. הוא פנה לנוכחים ואמר: "תשמעו רבותי, אצלנו החרדים מקובל, שכאשר בחור נהיה חתן הוא קונה לכלה שעון זהב. פעם נכנס חתן לחנות שעונים יוקרתית ואמר למוכר: 'אני מחפש משהו ברמה אחרת לגמרי. לא שעון רגיל בחמש מאות דולר, אלא משהו מיוחד במחירים בסדרי גודל גדולים בהרבה'..."

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א, על קדושת השבת והסיפור שסיפר הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל

"שמור את יום השבת לקדשו" (דברים ה', י"א)

סיפר רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל: פעם נקלעתי למוסד ציבורי מסוים, ששהו בו אנשים רבים. אחד האנשים שחגג באותו יום 'יום הולדת' הביא איתו בקבוק יין, כמה כוסיות ומגש עוגיות. הוא כיבד את הנוכחים מהעוגיות, ומזג להם מעט יין מן הבקבוק. כולם כמובן נענו לו, טעמו מן העוגיות, לגמו מן היין ואחלו לו 'לחיים'. אך היה שם גם יהודי חרדי, שבתואנות שונות ניסה להשתמט מלטעום מן היין.

היה שם יהודי אחד ששנה ופירש, וכשראה את האדם החרדי נמנע מלשתות את היין, פנה לנוכחים ואמר בהתרסה: "אל תאמינו לו! הוא מתחמק מלשתות את היין בגלל שההלכה אוסרת עליו! לפי ההלכה היהודית, אסור ליהודי לשתות מיינו של גוי. זה נקרא 'יין נסך'. אמנם כאן בעל היין הוא יהודי, אך אצל החרדים הוא נחשב כגוי. ואתם יודעים מדוע? משום שהוא מחלל שבת, ולשיטתם מי שמחלל שבת הריהו מומר לכל התורה כולה, ויינו יין נסך". ומכאן הוא עבר להתקפה שלוחת רסן על שומרי המצוות, ופער פיו על קודשי הדת היהודית: "דעו לכם, החרדים מתייחסים אלינו כאל גויים! לדידם, מי שנוסע בשבת הוא כמו גוי!..."

היהודי החרדי כבש פניו בקרקע בחוסר נעימות. הוא לא רצה לפגוע באיש שכיבד אותו בכוסית יין לכבוד יום ההולדת שלו, והצליח להשתמט ממנו בנימוס, והנה הוא ששנה ופירש עורר מדנים, והסית כנגד הדת והדתיים.

רבי ראובן הבין שלא עת לחשות, והחליט להשיב לאותו אדם כאוולתו. הוא פנה לנוכחים ואמר: "תשמעו רבותי. אצלנו החרדים מקובל שכאשר בחור נהיה חתן, הוא קונה לכלה שעון זהב. החתן הולך לחנות שעונים, שם מציע לו המוכר מבחר שעונים לפי התקציב שלו. החתן סוקר את השעונים, ממשמש ובודק, ומתוך המבחר שהוצע לו, בוחר את השעון שמצא חן בעיניו.

"פעם נכנס חתן לחנות שעונים יוקרתית, ואמר למוכר שברצונו לקנות שעון זהב לכלתו. פרס המוכר לפניו מן המבחר הגדול שברשותו, אך הבחור דחה במחי יד את כל השעונים, ואמר למוכר:

'אני מחפש משהו ברמה אחרת לגמרי. לא שעון רגיל בחמש מאות דולר, אלא משהו מיוחד במחירים בסדרי גודל גדולים בהרבה'. נעץ בו המוכר זוג עיניים תמהות, אמר לו החתן: 'תשמע, אם היית יודע מי הכלה, אם היית יודע את ייחוסה, את מעלותיה - לא היית מתפלא'...

"הוציא המוכר מן הכספת שעון זהב נדיר ביופיו, ובוהירות רבה הציגו לפני החתן. אורו עיניו: 'את זה אני רוצה. מה מחירו?' "חמשת אלפים דולר'.

"בסדר גמור. אני רוצה גם רצועת זהב תואמת!..." "רכש החתן רצועת זהב בשווי אלף דולר. ארז המוכר את השעון באריזה יוקרתית. הוציא החתן מכיסו ששת אלפים דולר טבין ותקלין, העבירם למוכר ויצא מן החנות שמח וטוב לב.

"הגיע יום האירוסין. לאחר טקס קריאת התנאים ושבירת הצלחת, הגיעה השעה להעניק לכלה את המתנה היקרה. בני המשפחה הצטופפו סביב החתן והכלה כדי לצפות במעמד המיוחד. הצלם תפס זווית צילום נוחה, שלא יחמיץ את הרגע הגדול. החתן לפת בידיו את האריזה היוקרתית, ידיו רעדו מהתרגשות. ניכר עליו שהוא מבקש להפתיע את כלתו. היא בוודאי מצפה לשעון זהב 'רגיל', והנה עוד מעט קט היא תוכה תדהמה. בעדינות ובוהירות

באחת השבתות הגיעו כדי לחלק את המשכורות. ברחנו כולנו, שהרי לא היתה כל דרך להסביר מדוע איננו יכולים לקבל כסף ולחתום על הקבלה. יודין המנהל יצא מדעתו, ופשוט התקשה להבין: הוא הזמין אנשים לקבל משכורת, והנה נעלמו כולם, והשאירו אותו במצב מגוחך...

הגה"צ רבי יצחק זילבר זצ"ל, על המסירות נפש לשמירת השבת ברוסיה הקומוניסטית

"שמור את יום השבת לקדשו" (דברים ה', י"א)

ניסיתי את מזלי במקומות עבודה שונים, בעוברי קשיים מרובים. אך לבסוף הגעתי אל המנוחה! היה זה לאחר שחסיד חב"ד בשם ר' מנדל גורליק סידר לי עבודה בבית חרושת, שבו ארגן הוא את העניינים. עבדתי במקום עד היום בו עלינו ארצה, ועם הזמן גם הועסקו שם בני ביתי.

גורליק פנה לאיש הק.ג.ב. לשעבר, אלכסנדר דמיטרייביץ יודין, והציע לו לנהל את המקום. בעבר היה יודין אחד המאבטחים האישיים של סטלין, ואף פעם כמרגל סובייטי בניו-יורק. אך מאחר שאהב את הטיפה המרה, לא החזיק מעמד בעבודה ההיא, ונאלץ לעזוב על אף גילו הצעיר, כבן ארבעים שנה בלבד.

גורליק שטח בפניו את תוכניתו: "יש לי חמישה עשר אנשים, כולם הגונים וישרים. אך קיימת בעיה אחת, ממנה תצטרך להתעלם: בשבת נצא לעבוד, אך לא נעבוד בפועל. בתמורה תקבל מחצית משכרנו, ותוכל אפילו להתרחץ באמבטיה של וודקה... האם תסכים להיות מנהל ולכתוב דו"חות?"

יודין קפץ על המציאה. במהלך העבודה היה עלינו להרחיק שומן מלוחות אלומיניום גדולים, זאת על ידי טבילתם באמבט שבו תמיסת נְתָר מְאֹפֵל, אחר כך הטבענו עליהם שרטוטים שונים.

תנאי העבודה היו מצוינים בעבורי, מלבד העובדה שעבודה עם חומר שכזה הרסה את בריאותנו. הנזק שגרם הנתר המאכל, היה כה גדול, עד שהשלטון הסובייטי, שלא היה נדיב בכל מה שקשור בחלוקת כספים, העניק לנו בכל חודש, חנים אין כסף, שלושה ליטרים של חלב מרוכז (!), קילו חמאה ומי סודה. בתקופה הראשונה לעבודתי שם, לעיתים גם תוך כדי הליכה ברחוב, היו עיני נעצמות והייתי נרדם, זאת כתוצאה של הרעלה מהאדים. זו היתה הסיבה שבגללה איחרתי לעבודה לא פעם.

לראשונה זה שנים יכולתי להרשות לעצמי לאכול ארוחת בוקר. אני זוכר כיצד נדהמה אשתי בפעם הראשונה, כאשר שבת מתפילת שחרית, והתכוונתי לאכול ארוחת בוקר בבית. "מה קרה?!", שאלה. היא היתה רגילה לכך שיצאתי לתפילה, ואחר כך עבדתי והתרוצצתי במשך חצי יום, כשאני רעב מאד.

במקום עבודתי החדש החלו בעבורי חיי גן עדן; בנו של ר' מנדל גורליק, סמקה, סלח לי באופן תמידי על האיחורים הללו.

בשבת היינו מגיעים לבית החרושת, אך לא עבדנו. בשלב מסוים נראה היה כי מישהו הלשין על כך לשלטונות, שכן באחת השבתות הגיעה ועדת ביקורת. כאשר ראינו את המפקחים עומדים בשער, נכנסנו מיד לפעולה, וביקשנו מאשתו של יודין, לשפוך תמיסת אמוניק בכל החדרים, מבלי לעורר תשומת לב. משנכנסו המפקחים, משכו באפס ואמרו: "הוי, כיצד הם עובדים כאן? ואיך הם מחזיקים מעמד? יש להעניק להם פיצוי בשל אופיה המזיק של העבודה".

הם עזבו את המקום במהירות. את הפיצוי המובטח איש מאיתנו לא קיבל... וכי מישהו קיווה לקבלו? ברור שלא!

באחת השבתות הגיעו כדי לחלק את המשכורות. ברחנו כולנו, שהרי לא היתה כל דרך להסביר מדוע איננו יכולים לקבל כסף ולחתום על הקבלה. בית החרושת שכן על שפת אגם הקומסומוול, ואנו הסתתרנו מתחת לסירות. יודין המנהל יצא מדעתו, ופשוט התקשה להבין: הוא הזמין אנשים לקבל משכורת, והנה נעלמו כולם, והשאירו אותו במצב מגוחך. כאשר חזרנו הטיח בנו ממורמר: "אני מבין כי אינכם עובדים בשבת, אך מדוע אי אפשר לקבל את הכסף?". במוחו המגושם לא תפס את העניין.

חלפו חודשיים, ופתאום החל החבר של יודין, איוון קירילוביץ, לטעון: "לא אעבור מכאן לשום מקום עבודה אחר, אני כאן המנהל!". יודין

הופתע וטען כי הוא המנהל, וכי מינה אותו כאחראי באופן זמני בלבד. אך החבר עמד על שלו: "אני המנהל!".

התוצאה לא איחרה לבוא, ובאחד הימים הלשין עלינו האיש. עד לאותו רגע הצטייר בעינינו כאדם מנומס, עדין נפש ומאיר פנים. פעמים רבות הייתי מביט בו וחושב, כי ניתן ללמוד ממנו כיצד לדבר עם בני אדם, הוא עשה רושם כה נפלא, עד כי יכולתי לערוב בעדו. והנה באחד הימים הגיעה לבית החרושת ועדת ביקורת, וקראה באוזנינו את הצהרתו של האיש:

"הנני מסרב לעמוד בראש מערך הייצור בבית החרושת, זאת בשל התנאים הקיימים, בהם כל העובדים הינם ציונים ודתיים".

וכאן בא פירוט העובדות: "במועדים הבאים (היו אלו ימי ראש השנה, בהם בית החרושת היה נעול למשך יומיים) נעדרו מהעבודה... - כאן צורפה רשימה מלאה של שמותינו. "כל כמה שאני משתדל להיאבק בדתיים הללו, דבר אינו עוזר, והם ממשיכים לשאוף בכל לבם להגר לישראל. מאחר ועבודה משותפת עם אנשים אלו הינה בלתי אפשרית, אבקשכם להשליט סדר במקום".

הצהרה מרשימה. הלא כן?

חברי ועדת הביקורת פנו לעברנו: "חברים, היכן נמצאים אתם, בברית המועצות או בארצות הברית? מה קורה כאן?"

השאלה היתה רצינית וריחפה בחלל, והיו אלו שנות השישים של המאה העשרים - תקופה שבה אפילו ספרים בברית המועצות נידונו לעונש מוות!

רק בנס הצלחנו לצאת מהסבך, ועד היום אני מתקשה להבין כיצד. ה' עזר!

היה זה בנו של ר' מנדל גורליק, סמקה, שהציל את המצב. כבר ברגע בו הבחין כי יודין רב עם חברו, קלט בחושיו המיוחדים למה עלול הדבר להוביל. לסמקה זה היה ראש של גאון, הוא התכונן היטב...

בימי חול המועד סוכות עמדת על כך שלא נעבוד. כידוע לכל, מותרת העבודה בימים אלו רק אם היא 'דבר האבד' - כלומר, יהיה הפסד כספי אם העבודה לא תיעשה. וכך קבעתי כי לא נעבוד, אלא אם כן תגיע ההנהלה הראשית לביקורת. כידוע לכל, בברית המועצות מתוכנן מערך המשק מראש, ולכל בית חרושת ומפעל נקבעה מכסת עבודות מוגדרת לכל תקופה. וכיצד נבצע בפועל את ההיקף הנדרש? כך מצאנו עצמנו עובדים בתקופה שלאחר החגים (סוכות ופסח) גם בלילות ובימי ראשון, כדי להשלים את המכסה. עד היום זוכר אני כיצד הגעתי לעבודה בבית החרושת מיד לאחר שמחת תורה, בלילה.

כעת החליט סמקה לנצל את העובדה הזו. הוא חמק מהמקום, ניגש למאבטח ושאלו: "האם תסכים להעיד כי הגענו לעבודה ביום ראשון?"

הלה הסכים מיד: "כמובן. זוכר אני כי בתאריך זה וזה עבדתם".

"האם תהיה מוכן להעיד על כך?". "בוודאי", ענה.

סמקה הצליח לחזור לבית החרושת מבלי שהבחינו בהעדרו. לאחר שהסתיימו הנאומים המאשימים, פנתה הוועדה אל סמקה: "ומה אתה אומר על כל זה?"

סמקה ענה בנחת: "בית החרושת עושה הכל כדי לעמוד בקצב המתוכנן. ולמען מטרה נשגבה זו, מגיעים רבים מאיתנו לעבודה גם בימי ראשון..."

נראה כי דבריו הצליחו לשכנע את חברי הוועדה, שכן הללו פנו לעברו של איוון: "איוון קירילוביץ. מן הממצאים עולה כי הכל חוקי, ומדוע כתבת אחרת?"

"נכון", נאלץ להודות. "במבט שטחי הכל חוקי. אך אוכל לומר לכם דבר אחד: נסו לקשור את האנשים הללו, להכות בהם, ולהביאם לעבוד בשבת. הם לעולם לא יעשו זאת!"

"נו, זהו ענין נוסף. אך אנו מדברים על הדברים עליהם דיווחת בכתב. מה תוכל לומר בנושא הנידון?"

האיש שתק. לא היתה בפיו כל תשובה.

בעבורי היה אירוע זה לקח גדול לחיים. ראיתי כיצד לא ניתן לשפוט אדם על פי התרשמות כללית! האיש נראה מאופק, רגוע והוגן. והנה - הגינות שכזו! נזכרתי כיצד טרחת פעם להשיג לו תרופות...

מיד לאחר המקרה הוא נתקף בהצטננות, פיו התעקם הצידה והוא מיהר להתפטר. אפילו הגויים טענו אז כי "ה' העניש אותו על כך שניסה לפגוע ביהודים..."

שריפה בשבת - ומלשינים בבית הכנסת

היה זה באחת השבתות, כאשר עלה המקרר בביתנו באש. איני יודע איזה חלק בדיוק התלקח, אך אש של ממש פרצה, והכל התמלא בעשן. השכנים הציעו לקרוא לכבאים, אך מאחר שלא היה מדובר בסכנת נפשות - החרשתי. אסור היה לי לומר מילה. בסופו של דבר, משראו כי איני עושה כלום, החליטו השכנים הגויים לקרוא לכבאים והשריפה כובתה.

בתקופה הראשונה לבואי לטשקנט היה עלי להסתתר מפני השלטונות, ולכן נמנעתי מלהגיע לבית הכנסת. התפללתי רק במנין של הרב שמעיה, שהיה 'נקי' ממלשינים. עם הזמן התחלתי ללכת לבית כנסת לא רשמי. למען האמת, הוא היה דומה למדי למנין הנסתר, אך לא 'סגור' עד כדי כך. ואם כי יכלו להיות שם מלשינים, ידעתי כי מדובר בבודדים בלבד, אחד או שניים ולא יותר.

היה זה באחד הימים, כאשר פנו אלי מבית הכנסת הרשמי בשכונת צ'מפיון. הם ספרו כי אין מי שיקרא שם בתורה, וביקשו ממני לקחת את המשימה על עצמי. בית כנסת זה היה מפורסם בכך ששרצו בו שפע של מלשינים (אנו, שדיברנו ביידיש, קראנו לכל מלשין בתקופה ההיא בשם 'מוסר' - היינו מלשין).

כאשר שמעה על כך אשתי, נבהלה ואמרה: "הדבר מסוכן! והרי מסתובבים שם מלשינים רבים, ואתה - מסתתר מפני השלטונות!". גם כל מכרי גערו בי: "יצחק, האם הולך אתה לצ'מפיון? וכי נסתתרה

בינתך? והרי מכניס אתה את עצמך ללוע הארי, לכבשן האש ממש!" כדי לתאר את האווירה ששררה שם, ארחיב מעט: למעשה אנשים 'נורמליים' לא הלכו לבית כנסת זה. רק הקשישים ואלו שביקרו בבית כנסת בחגים ולפעמים גם בשבתות, התפללו שם. שני שלישים מהמניין הקבוע היוו המלשינים, עד שכאשר רבו ביניהם,

נפלאות דרכי ההשגחה העליונה... הבחור החליט להשקיע במיוחד בדברים שיותר קל לו לעמוד בהם - בשמירת הסדרים ובתפילות בכוונה. הוא התאמץ מאוד לקום כל יום זמן רב לפני התפילה, והגיע מוכן ומזומן לתפילה בישיבה, והתפלל לסייעתא דשמיא...

הרה"ג רבי מיכאל ברלין שליט"א, ראש ישיבת 'אחינו' במודיעין עילית, מספר על הפעילות המיוחדת בסוף זמן קיץ

אמתיים, ומתקבלים לישיבות תורניות מצויינות! הרב ברלין מספר לנו על מבצע הקיץ המופלא, שמתרחש בכל שנה מחדש בישיבה ומשפיע עמוקות על העתיד הרוחני של כלל התלמידים, וגורם להם לעלות עוד כמה קומות במעלות התורה ובעבודת השם. על מנת לתת 'דלק' לכל השנה, אנו עורכים בכל שנה בקיץ, מראש חודש תמוז ועד ערב תשעה באב, מבצע ענק לכל בחורי הישיבה, הגורם לשטייגן עצום דווקא בזמן זה, בו בדרך כלל יש מעט רפיון בישיבות אחרות.

השנה הוחלט לערוך מבצע במתכונת של 'פאזל'. פרסמנו בקרב הבחורים על 'קעמפ' מושקע במיוחד, שיערך בימי בין הזמנים, הכולל אטרקציות רבות ומגוונות. לשם השתתפות ב'קעמפ' על כל בחור 'לשלם' 2000 ש"ח, באמצעות השלמת פעולות שונות בסדרי הישיבה, כשבכל פעולה מחולקים חלקי 'פאזל' שונים.

מאחורי כל חלק ב'פאזל' נקוב הסכום ש'שווה' אותו חלק, ואנו מחלקים אותו לפי המאמץ של הבחורים בכל פעולה. כמוכן שהבחורים צריכים להתאמץ מאוד על מנת להשלים את חלקי הפאזל, בשמירת הסדרים בקפדנות, בתפילות בכוונה, בלימוד ברציפות ובעריכת מבחנים על כל החומר הנלמד השנה בישיבה.

התמונה המרכיבה את הפאזל, הינה פסיפס של חוויות שעברו על התלמידים במשך השנה, כגון: כיצד הם ישובים ומקשיבים לשיעור כללי, ישיבה בחדר האוכל, עמידתם בתפילה ועוד. כך כאשר הפאזל

פעילות מבורכת במיוחד מתרחשת בישיבת 'אחינו' שבמודיעין עילית, בה מתחנכים צעירים מגיל 13 ועד 17, רובם ככולם מבתי מסורתיים, הנכנסים ללא רקע תורני כלל וכלל, ויוצאים בני תורה במלוא מובן המילה!

בראשותה עומד הרה"ג רבי מיכאל ברלין שליט"א, שמחולל מהפכה של ממש בקרב אותם ילדים ובני נוער יקרים. על מנת להבין ולחוש מעט מזעיר מהמתרחש במוסד מופלא זה, התקשרנו כדי לשמוע על פעילותו המבורכת בפרט בימים אלו של חודש תמוז, בהם מתקיימים 'מבצעי קיץ' מיוחדים המהווים 'דלק' לכל השנה.

תחילה קצת רקע: ישיבת 'אחינו' מיועדת לבוגרי מוסדות תורניים שאינם 'חידדים' או תלמודי תורה. כגון מוסדות ה'חינוך העצמאי', 'שובו', 'יחד', 'נתיבות משה' ועוד. לבחורים אלו יהיה קשה להסתדר עם הסדרים הרגילים בישיבות למצויינים. התלמידים מגיעים מבתי מסורתיים ודתיים, ומתחזקים בישיבה.

כדי למנוע מצעירים יקרים אלו, את המשברים הנלווים לאלו מהם שאינם מתאימים למסגרות הרגילות, נפתחה הישיבה, על מנת להכניס את אותם תלמידים קמעה קמעה בשערי עולם התורה, תוך מתן אפשרויות לפוש ו"להתבונן בין פרשה לפרשה". כך הוקמה הישיבה לפני 17 שנה.

כיצד מתקיימים סדרי הלימוד בישיבה?

ראשית - הישיבה מתייחדת בכך שיש בה ארבע שנות לימוד, ולא שלוש כמקובל בישיבות הקדושות לצעירים. הלימודים בישיבה הן על טהרת הקודש, דהיינו לימודי קודש בלבד. אולם בתחילה מלמדים דברים שקל יותר להבין, גמרא בדרך קלה כגון שינון משניות בהבנה, לימוד הלכה וכדו'.

דגש רב ניתן לייחס פרטני לכל בחור. לשם כך מוצמד לכל בחור אברך ירא שמים, כדי שישביר ויחדיר טוב יותר את החומר הנלמד, וכן כדי לשמוע ממנו על הקשיים והאתגרים, לדרבן ולחזק בכל הנצרך. כך יוצא שרשומים כעת בישיבה כ-60 בחורים וכנגדם מגיעים מדי יום ביומו גם 60 אברכים...

גם סגנון הלבוש של התלמידים משתנה עם השנים בישיבה. כך למשל, הבחורים נכנסים ללא מגבעת וחליפה ובמהלך השנה השניה, כולם ללא יוצא מן הכלל כבר נראים ומתנהגים כבני תורה

זה עולם אחר לגמרי! אינו דומה מי שיודע את המסכתות הנלמדות בישיבות ובכוללים, למי שיודע את כל הש"ס! אדם שמסיים לראשונה בחיייו את הש"ס, מרגיש בן אדם אחר לגמרי

שיחה מיוחדת עם הרה"ג רבי אריה איינהורן שליט"א שנבחן כמעט 20 שנה במבחני 'קנין ש"ס'

אלעזר גולדברג

לקנות קנין ממשי במרחבי הש"ס אינו דבר פשוט כלל ועיקר. אולם למרות זאת רבים מבני התורה השוקדים על תלמודם וממיתים עצמם באהלה של תורה יומם ולילה עושים זאת במשך שנים רבות. איך הם עושים זאת והאם כל אחד מאיתנו מסוגל לזה? כדי לברר זאת התקשרנו להרה"ג רבי אריה איינהורן שליט"א, אשר נבחן כמעט 20 שנים רצופות במסגרת "קנין ש"ס" וסיים את הלימוד והשינון של כל

הש"ס במשך יותר משני מחזורים.

מה גרם לך להצטרף לתוכנית 'קנין ש"ס' מיד עם פתיחתה לפני שנים רבות?

לאחר נישואי, הבחנתי שברוב הישיבות הקדושות והכוללים צורת הלימוד מתמקדת בעיון נרחב ומעמיק וכך כמעט ולא מספיקים ללמוד מסכתות נוספות מעבר למסכת הנלמדת. השאיפה שלי הייתה להרחיב את הידיעות בסוגיות ומסכתות נוספות, גם אם בלימוד פחות עיוני. קיבלתי החלטה לסיים את הש"ס כולו ומיד נרשמתי למבחנים הראשונים, כי ידעתי שללא "מחייב" של בחינות לא אוכל להחזיק מעמד זמן רב. ומשם הכל הסטוריה... ברוך הוא וברוך שמו סיימתי את הש"ס פעמיים, עם המון חזרות!

על מנת שתהיה לי קביעות, למדתי עם חברותא בכל בוקר כחצי שעה לפני סדר א'. זה הספיק כדי לעשות "חריש" ראשוני לידיעת החומר החודשי. מלבד זאת עסקתי בחזרות ב"כולל ערב" וכן בחופשות בין הזמנים, כך הצלחתי לקנות ידיעה גם בסדרי קדשים וטהרות ולאחר מכן מועד, סדרים שאינם נלמדים בדרך כלל בישיבות ובכוללים.

איך הצלחת לעשות חזרות לקראת המבחנים ה"גדולים" - על 120 דף בכל שלושה חודשים ומאות אלפי דפים בכל חצי שנה?

האמת שההכנה למבחנים הללו קשה יותר, כי התכוננות למבחן על 30 דף שנלמדו זה עתה והזכרון הקצר עדיין טרי אינו דומה לחזרה מהירה על מאות דפים שנלמדו לפני חודשים ושנים והחומר כבר התיישן במוח. בכל זאת לא התייאשתי אף פעם, כי אמרתי לעצמי שעדיף לנסות לשנן כמה שרק אוכל למרות שלא אספיק להקיף את כל החומר, וכמאמר חז"ל "תפסת מועט - תפסת..." ואכן בסייעתא דשמיא עמדתי בכל האתגרים, גם אם לפעמים הציונים במבחני החזרות לא היו גבוהים כמו במבחנים החודשיים.

תוכל בבקשה לשתף אותנו בסוד שלך שלא לפספס שום מבחן במשך כל כך הרבה שנים?

אני חושב שזה עניין של אופי מסודר. אבל בעיקר צריך סייעתא דשמיא. אני בעל אופי מסודר ומאחר שהחלטתי להיכנס למסגרת "קנין ש"ס", התאמצתי שלא להפסיד את המבחנים. אני מתגורר במודיעין עילית ואת כל המבחנים עשיתי בבית המדרש הסמוך לביתי, אולם זכרני שפעם אחת נערכה ברית מילה לאחד מבני משפחתי הקרובה ביום שישי בו נערך המבחן ומאחר שהברית נערכה בבני ברק עשיתי את המבחן סמוך למקום בו נערך הברית. גם ביום כזה לא ויתרתי על המבחן, ואני גם לא זוכר שזה היה כל כך קשה עבורי... כוח ההרגל בן השנים הרבות הקל עלי לעשות זאת!

מהי החוויה של עשיית המבחן? מה רמת הקושי והאם כל אחד מסוגל לעמוד בזה?

המבחן עצמו מנוסח בצורה מדהימה! במשך השנים שמתי לב שמנסחי השאלות הקפידו להקל על הנבחנים. השאלות אינן מסובכות ובוודאי שאין כוונה להכשיל את הנבחנים כדי שיצאו בהרגשה לא טובה...

מהניסיון שלי, גם מי שלמד פעם אחת את החומר יהיה מסוגל להשיב על כל השאלות בהצלחה! אפילו בחודשים בהם היו לי טרדות רבות ולא הצלחתי להקיף את כל מהלכי הסוגיות הנלמדות, אלא בעיקר את המסקנות העולות מתוכן, ניגשתי לעשות את המבחן והצלחתי לקבל ציונים גבוהים מאוד!

כיום, במבט לאחור, האם אתה חש שידיעת הש"ס נותנת לך תועלת גם בסדרי הכולל היומיומיים?

זה עולם אחר לגמרי! אינו דומה מי שיודע את המסכתות הנלמדות

המשך בעמוד 30

כשיצא המתברך מן הבית, ראה משמשו של ה'חפץ חיים' שהוא בהתפעלות גדולה, וממלמל לעצמו דבר מה. קירב המשמש את אזנו, ושמע שה'חפץ חיים' אומר כך: "היה כדאי לבוא מראדין לזילנא ולחזור לראדין, כדי לחזק יהודי אחד באמונה..."

מה תפקידו של מנהל ישיבה, בעת ביקור פקחים בישיבה? והיכן נוסדה ישיבת פוניבז'?

הרב ישראל ליוש

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" (דברים ו, ה')

פעם ערכו פקחים מטעם הממשלה ביקורת בישיבת 'ראדין', ישיבתו של מרנא ה'חפץ חיים' ז"ע, וקנסו את הנהלת הישיבה בעשרה רובל, על מצב הניקיון הירוד בחצר הישיבה.

ה'חפץ חיים' טען, כי היה על חתנו מנהל הישיבה, הגאון רבי צבי לוינזון זצ"ל, לשלוח אדם היודע רוסית, כדי שישפיע על הפקח שיסתפק הפעם בהתרעה, ורק אם הדבר יישנה, יטיל קנס על הישיבה. אך במקום לעשות זאת, המשיך רבי צבי להגות בתלמודו...

מרון הרב מפוניבז' ז"ע סיפר, שהיה נוכח כאשר ה'חפץ חיים' הוכיח את חתנו על כך, וכך אמר לו: "כיון שהנך מופקד על ניהול הישיבה, פעמים שחובה עליך לוותר אף על לימוד התורה, למען עסק ניהול הישיבה... הפסוק אומר 'ואהבת את ה' אלוקיך... ובכל מאודך...' חז"ל פירשו שהכוונה היא 'בכל ממונך', והרמב"ן מבאר שהממון נקרא 'מאוד' משום שאצל הרבה בני אדם הממון חביב עליהם יותר מגופם... אצלך, ר' צבי, הממון אינו בגדר 'מאוד' כי הנך אוהב את התורה יותר מהממון, ולכן עבורך 'בכל מאודך' היינו התורה, כי הוא הדבר החביב עליך ביותר, ולכן פעמים שאתה צריך אף למסור את לימוד התורה החביב עליך כל כך, למען אהבת ה' וקידוש שמו ית', והוא צרכי הישיבה וניהולה..."

העצמית? עליך לחשב בעיקר כיצד יתרבה כבוד שמיים, האם כשאגדל לבדי לגאון עצום, או שכשיגדלו מאות רבות בני תורה מופלגים? ברור שכבוד שמים יתרבה יותר כשיהיו מאות תלמידי חכמים, ולא רק אני לבדי... 'כבוד שמיים' הוא הדבר היחיד שמכריע בעניינים אלו... זו אהבת ה' באמת..."

ערב ראש השנה, שנת תרע"ד, מלחמת העולם החלה, ויותר מבכל שנה, התכנסו בשנה זו תלמידים ואוהדים רבים בראדין, כדי לשהות בימים הנוראים במחיצתו של מרון ה'חפץ חיים' ז"ע, לחסות בצל כנפיו, מחרדת הימים הנוראים בכלל, ומפחד המלחמה בפרט... באותו בוקר הגיעו לישיבה כמה מבני הישוב הקרוב 'דוגולישוק', כדי לבקש מאחד התלמידים הצעירים שהתפרסם כנואם, שיעשה עמהם את ימי ראש השנה, וידרוש להם לפני תקיעת שופר. הם אמנם הציעו לו תמורה כספית נאותה, אך הוא סירב לבקשתם, בטענה כי רצונו לשהות בימים הקדושים בצל רבו הגדול מרון ה'חפץ חיים' ז"ע.

באו היהודים אל מרון ה'חפץ חיים' ובקשו ממנו שישפיע על תלמידו שיסכים לבקשתם. ה'חפץ חיים' שלח לקרוא אליו את הבחור, ושאל אותו מדוע הוא מסרב לעשות טובה וחסד עם יהודים? "כיצד אעזוב את מורי ורבי בימים קדושים כל כך?" - ענה הבחור

ולא רק מחתנו מנהל ישיבתו דרש כך מרון ה'חפץ חיים' ז"ע, אלא גם מתלמידו מרון הרב מפוניבז' ז"ע דרש להפקיר כל אשר לו, אפילו את לימוד תורתו, למען זיכוי הרבים והעמדת תלמידים. ורגיל היה הרב מפוניבז' לומר, שהוראה זו היא אשר הנחתה אותו בכל מהלך חייו, ומכוחה הוא שאב את כוחותיו והחלטתו להקדיש את כל כולו להקמת הישיבה ולהרבצת תורה...

מרגלא בפומיה דהרב מפוניבז': "יסוד ישיבת פוניבז' היה בראדין, אצל ה'חפץ חיים', הוא ציווה עלי שלא אסכים להיות רב, בלי להיות גם ראש ישיבה..."

"עליך לדעת, ר' יושה" - אמר ה'חפץ חיים' לרבי יוסף שלמה כהנמן - "אם עומדת בפניך שאלה: מה עדיף, ללמוד תורה ולצמוח 'גאון הדור', או להעמיד תלמידים, אף שזה עלול לבוא על חשבון העליה

ענה התלמיד: "אכן, אך הרבי יודע שוויתרתי ולא נסעתי לבית הוריי לרגל הימים הנוראים, רק כדי שאוכל להישאר בקרבת הרב'ה, כיצד אפשר לדרוש ממני לעזוב את הרבי?" השיב לו ה'חפץ חיים: "איני יכול לטעון נגדך דבר... עשה כאשר על לבך... אך עליך לזכור כי האדם לא נוצר כדי לחיות בשביל עצמו בלבד!"...

ל'חפץ חיים' - "הרי אחרים עזבו את ביתם ומשפחתם ובאו לראדין כדי לשהות במחיצת הרבי, ואיך ארשה לעצמי לעזוב הכל וללכת ליישוב נידח?"

"אתה הרי נמצא כאן בישיבה כל השנה?", הקשה ה'חפץ חיים' על תלמידו.

ענה התלמיד: "אכן, אך הרבי יודע שוויתרתי ולא נסעתי לבית הוריי לרגל הימים הנוראים, רק כדי שאוכל להישאר בקרבת הרב'ה, כיצד אפשר לדרוש ממני לעזוב את הרבי?" השיב לו ה'חפץ חיים: "איני יכול לטעון נגדך דבר... עשה כאשר על לבך... אך עליך לזכור כי האדם לא נוצר כדי לחיות בשביל עצמו בלבד!"...

לא נותרה בידי הבחור ברירה, והסכים על אתר להתלוות ליהודי 'דוגלישוק'. אז איחל לו ה'חפץ חיים' ברכת הצלחה ושיחיו דבריו נשמעים. הוא נגש אל ארון הספרים, הוציא ממנו את ספרו 'שם עולם' ועלעל, עד שהגיע לפרק העוסק בשמירת שבת, וצווה לו שיעבור על הדברים וידרוש בפני הציבור בענין זה, וסיים את דבריו במאמר חז"ל: "כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו..."

הקהילה, ובבוקר בפני ששת אלפים אנשים. בשבת אחר הצהריים, קיבל ה'חפץ חיים' את הקהל הרב שבא לחצר הבית בו שהה. אחד מהנכנסים היה אדם זקן שבא לבקש עצה וברכה. לאחר שבירכו, תפס ה'חפץ חיים' את ידיו והחל לדבר עמו דברי חיזוק באמונה, וה'חפץ חיים' הרגיש שדבריו עשו עליו רושם, ופעלו בליבו של אותו זקן.

כשיצא המתברך מן הבית, ראה משמשו של ה'חפץ חיים' שהוא בהתפעלות גדולה וממלמל לעצמו דבר מה, קירב המשמש את אזנו ושמע שה'חפץ חיים' אומר כך: "היה כדאי לבוא מראדין לזילנא, ולחזור לראדין, כדי לחזק יהודי אחד באמונה"...

למדנו: שדרשות החיזוק הגדולות לפני אלפי אנשים ונשים לא היו בהם, בעיני ה'חפץ חיים', כדי להצדיק את מטרת הנסיעה, כי מאן יימר שאכן הם פעלו דבר מה אצל מאן דהו, אך משהבין שפעל אצל יהודי אחד חיזוק באמונה, זה כבר הצדיק אצלו את כל הנסיעה המפרכת.

ה'חפץ חיים' היה נאה דורש ונאה מקיים, ואף שלימוד התורה היה חביב עליו מאוד מאוד, ולא היה מבזבז אף רגע קט בלי לימוד תורה, מכל מקום כשהיה שומע על איזה דבר חיזוק שבכוחו להועיל ולחזק, להרבות כבוד שמיים ולחזק את הדת, היה מפסיק מלימודו ועוסק בענין הנצרך, ורק אחר תיקון הדברים, היה שב לחמדת ליבו ומשוש נפשו, וממשיך לעסוק בתורה הק'...

כך היה בערוב ימיו כשהחליט להיענות לבקשת הגאון רבי חיים עוזר גרודז'נסקי זצ"ל, לבוא ל'זילנא' לחזק את ענין 'טהרת המשפחה'. ואף שהיה כבר זקן מופלג וכמעט לא יצא מביתו, אמר: "אם רבי חיים עוזר מבקש, צריך לבוא..."

בני ביתו התנגדו לנסיעה קשה ומפרכת זו, כי חששו מאוד לבריאותו, אך הוא עמד בשלו ואמר להם: "אם לא תסייעו בידי, אסע לבד..." אמר ועשה, קם מכיסאו והחל לצעוד לכיוון הפתח. בקושי היה הולך ונתמך בקירות הבית. כשראו בני הבית את עקשנותו, לא נותרה בידיהם ברירה, ותמכו בו וסדרו לו את כל הנדרש לנסיעה.

העיר 'זילנא' קיבלה את פני מורן ה'חפץ חיים' כראוי וכיאה לכבוד התורה, ובליל שבת נשא דרשת חיזוק בפני ששת אלפים נשות

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הפורתח בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

רבינו הגדול מרן ראש הישיבה
הגרמ"ה הירש שליט"א:

התורמים סך 830 ₪ עבור 83 יתומים ויתומות
הנישאים בחודש אב תשפ"ג,
כמו שהצילו את היתומים בעת דחקם ומנעו מהם
יזכו בס"ד מידה כנגד מידה
שהקב"ה ישמרם ויצילם
מכל צרה וצוקה-

ובהצלחה
מופלגה בזמן
הבעל"ט

א.ג.ט

לתרומות עבור 83 יתומים המתחננים בחודש אב -
קרן מס' 10890

.....
(הכסף מתחלק בין כולם לפי הצרכים - לפי הוראות הרבנים)

83 יתומים

נישאים בחודש אב

בכל תרומה יש לציין עבור קרן 10890

1800-39-47-47

צוף התורה

מגיד המישרים הג"ר אליעזר יוטקובסקי, עם שאלות
בראי הפרשה, משולבים בעובדות ומעשים מגדולי הדורות

הגאון רבי אליעזר יוטקובסקי וילדי 'אנחנו וצאצאינו' שאלו את מרן הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א שאלות מעניינות העולות ממעשים שהיו

התשובות נערכו על ידי תלמידו המובהק, הגאון רבי יהושע לנגנויר שליט"א, מח"ס 'ווי העמודים' • מרתק!

לכבד את התלמיד החכם הצעיר, שיש לו עכשיו כתר לשעה אחת.
ואדרבה, כבודו של הרב ירום ויתנשא בכך שהוא מוחל על כבודו,
לכבוד בחור צעיר שלומד בהתמדה.

2
מעשה במשפחה בני ברקית שב"ה
הלכה והתרחבה, עד שהנכדים כבר
לא הכירו אלו את אלו. יום אחד
החליט הסב לעשות טיול לנכדים

"עלה ראש הפסגה" (דברים ג, כ"ז)

מעשה במשפחה בני ברקית שב"ה הלכה והתרחבה, עד שהנכדים
כבר לא הכירו אלו את אלו. יום אחד החליט הסב לעשות טיול
לנכדים וטיול נוסף לנכדות, הוא שכר שני אוטובוסים ליום שלם בימי
בין הזמנים, וציווה שאיש מנכדיו ונכדותיו לא ייעדר.

בטיול של הנכדים, יצאו כולם למסלול הליכה, וכשהחלה השקיעה
להתקרב, מצאו את עצמם באמצע הדרך, במקום פתוח שאינו מוקף
מחיצות.

בין הנכדים פרץ ויכוח נוקב, חלקם טענו שאסור להתפלל במקום
כזה וצריכים ללכת עד סוף המסלול כדי להתפלל במקום סגור,
ואחרים טענו שאדרבה יש להתפלל כאן ועכשיו כדי שלא יאחרו את
השקיעה חלילה.

שאלה: עם מי מהצדדים הצדק? האם עדיף להמשיך בצעידה ולחפש
מקום מוקף מחיצות, או שמוטב להתפלל בשדה הפתוח כדי שלא
להסתכן באיחור השקיעה?

תשובת מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א:

נאמר במסכת ברכות (דף לד ע"ב), חציף עלי מאן דמצלי בבקתא,

1
ראש הישיבה הודיע לאחר הכנסת
ספר התורה, שבשבת הקרובה יקראו
בספר לראשונה, והעלייה הכי מכובדת
'שלישי', תינתן לבחור שילמד עד אז
את מספר דפי הגמרא הגבוה ביותר

"וצו את יהושע וְחִזְקִיָּהוּ וְאֶמְצָהוּ" (דברים ג, כ"ח)

מעשה אירע בישיבה לצעירים, שנדיב לב תרם לה ספר תורה חדש. היה
זה ביום שלישי בשבוע, וראש הישיבה הודיע לאחר הכנסת ספר התורה,
שבשבת הקרובה יקראו בספר לראשונה, והעלייה הכי מכובדת 'שלישי',
תינתן לבחור שילמד עד אז את מספר דפי הגמרא הגבוה ביותר.
אחד התלמידים נענה לאתגר ושקד על תלמודו עד שהספיק לתלמוד
25 דפי גמרא, ובבוקר יום השבת עלה ל'שלישי'. העלייה השמורה
לראש הישיבה.

שאלה: האם נכון וראוי לנהוג כך, או שלראש הישיבה אין את הזכות
לוותר על העלייה השמורה לו מתוקף מעמדו כרב המקום?

תשובת מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א:

לכאורה אין הרב יכול לוותר על העלייה שלו, כי זה זלוזל בכבוד
התורה, שבחור צעיר, עולה לשלישי במקומו.

עם זאת, נאמר במסכת שמחות (פרק יא הלכה ו) מעשה באגריפס
המלך שעבר מלפני הכלה, ושיבחוהו חכמים, אמרו לו מה ראית,
אמר להם אני נוטל כתרי בכל יום, וזו תיטול כתרה שעה אחת.

והרי אגריפס המלך הוא מלך גדול, ואסור לו למחול על כבודו [יעוין
במסכת כתובות דף יז ע"א איך היה מותר למחול על כבודו] ומה ראה
לעשות כן, אלא כדי לכבד את הכלה עשה כן.

גם אננו נאמר, הרי את הרב מכבדים כל השנה, ומותר לרב פעם אחת,

עדיף לנסוע למירון כדי לשמוע ברכת כהנים, מאשר לנסוע לפארק. הוסיף על כך הרב מרדכי בלוי בסיפור ממרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, שבעת ששהה בחו"ל במסע החיזוק במפורסם אליו יצא, הוא היה מגיע מדי בוקר לבית כנסת ספרדי כדי להתברך בברכת כהנים, שכן מנהג בני עדות המזרח שהכהנים עולים לדוכן גם בחו"ל בכל ימות השנה, בשונה ממנהג האשכנזים שבחו"ל הכהנים עולים לדוכן רק במוסף של שלושה רגלים.

4 המים הלכו ונגמרו בקצב מהיר מדי, וכשהגיע לחצי הדרך, כבר לא נשארה להם טיפת מים אחת. האב נתקף בחרדה גדולה, הוא אמר לילדיו שהם לא יכולים להמשיך

"לְמַעַן תִּחְיֶינָה וְיָטוּב לָכֶם" (דברים ה', כ"ט)

מעשה באברך יקר שהחליט לקחת את משפחתו לטיול בחיק הטבע. המשפחה בחרה במסלול שאינו מוכר, כי האב לא רצה שילדיו יתקלו בקבוצות אחרות שאולי חלק מהן לא יהיו מהמדקדקים על קלה כבחמורה.

חבר טוב של האב סיפר לו שהמסלול, אותו עשה לפני שנים רבות, אורך כשעה, ובהתאם לקח ציווה האב על ילדיו שכל אחד ייקח ליטר וחצי מים. הם יצאו מוקדם בבוקר וקיוו להגיע לסימום של המסלול עוד לפני שהשמש תצא ותקפח על ראשיהם.

כשהגיעו למסלול והחלו לצעוד, התבררה להם הטעות. המסלול אורך כחמש שעות, והמזג האוויר התברר כחם במיוחד. מהר מאוד החלו המים לאזול, הטלפון הנייד היה בלי קליטה כי באזור אין שום מקום ישוב או אנטנה סלולארית לרפואה, והם נאלצו להתחיל לנהל משטר מים, כל כמה דקות עצרו, כל אחד הרטיב מעט את שפתיו והמשיכו בדרך בתקווה להגיע למקום יישוב לפני שמישהו מהם יתייבש רחמנא ליצלן.

וכן פסק בשו"ע (או"ח סימן צ ס"ה) לא יתפלל במקום פרוץ כמו בשדה, מפני שכשהוא במקום צניעות חלה עליו אימת מלך ולבו נשבר. ובעטרת צבי כתב, שהכוונה 'חצוף' היינו שהוא עז פנים. מאידך כתב במשנ"ב שבדיעבד אפשר להתפלל עד שלשה וחצי דקות אחר השקיעה, ולכן עדיף להתפלל בדיעבד באיחור קל אחר השקיעה, מאשר לקבל את השם של "חצוף".

אומנם הנוהגים כדעת מרן החזון איש, צריכים זהירות יתירה בעניין, שכן דעתו היתה היתה להחמיר מאוד שלא להתפלל אחר השקיעה אפילו רגע אחד. ואפילו המתחיל לפני השקיעה, לדעת החזון איש, אסור לו להתחיל אם משער שלא יוכל לסיים את התפילה לפני השקיעה.

חציפות ועזות פנים הם דברים שהם מנוגדים לטבעים של עם ישראל, וכן אמרו במסכת בבא מציעא (דף פג ע"ב) שרבי אלעזר ב"ר שמעון אמר, "מדחציף כולי האי שמע מינה רשיעא הוא", ולבסוף נתברר שאכן אותו אחד, עבר על עבירות חמורות.

3 עבור הבחורים הצעירים במשפחה היתה זו הפעם הראשונה שבה הם לא התברכו בברכת כהנים, מאז בר המצווה שלהם.

"וְשִׁמְרֶתֶם וְעִשִּׂיתֶם" (דברים ד', ו')

מעשה במשפחה מירושלים שהתארכה בבין הזמנים בצפת. למחרת, כשהתפללו שחרית, הופתעו הבחורים הצעירים לגלות בחזרת הש"ץ שהכהנים אינם יוצאים כדי ליטול ידיהם לפני עלותם לדוכן, וכן אינם עולים לשאת את כפיהם. אחר התפילה הסביר להם אביהם שבצפת הכהנים לא נושאים את כפיהם בימות השבוע, כי כך הוא מנהג המקום.

עבור הבחורים הצעירים במשפחה היתה זו הפעם הראשונה שבה הם לא התברכו בברכת כהנים, מאז בר המצווה שלהם. אחד מהם טען שהוא רוצה לנסוע בחזרה לירושלים כדי להתברך ברכת כהנים, ואז הסביר לו אביו שבמירון נוהגים רבים לשאת כפיים, ואין צורך להרחיק נדוד עד ירושלים כדי להתברך.

שאלה: האם אכן יש עניין לנסוע למקום אחר כדי לזכות ולשמוע ברכת כהנים, או שמי שנמצא במקום שבו לא נוהג, אינו צריך לטרוח ולהדר אחר נסיעה למקום אחר שבו כן נוהגים לשאת כפיים?

תשובת מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א:

בביאור הלכה (סימן קכח) מביא מרנא החפץ חיים בשם ה'חרדים', שיש מצוה גם על ישראל להתברך מפי הכהנים, אבל כתב ב'חיי אדם' שאין אדם צריך לטרוח לנסוע לעיר אחרת כדי לקיים מצוה זו. כל זה לאדם שנמצא בביתו ומנצל את הזמן ללמוד ולעשות דברים מועילים. אבל אם ממילא נוסעים בחופש לפארק וכדו', אם כן כבר

5 הילד נחרד אל מול הנזק שעשה, והחליט בו במקום שהוא רוצה לשלם על התיקון ככל שיידרש

"וְצִדְקָה תְהִיָּה לָנוּ כִּי נִשְׁמֵר" (דברים ו', כ"ה)

מעשה בילד מלא מרץ וגדוש ביראת שמים, שרכב על אופניו בהתלהבות גדולה סמוך לביתו שבאחת משכונות בית שמש. באחת הפעמים נסע בירידה החדה בשכונה, וכשהגיע לסיום איבד שליטה לרגע על האופניים, עצר בחריקת בלמים והחליק לאורך מספר מטרים, בעודו שורט מעט את רכבו החדש של אחד השכנים בבניין. הילד נחרד אל מול הנזק שעשה, והחליט בו במקום שהוא רוצה לשלם על התיקון ככל שיידרש. הוא רצה לגשת לבעל הרכב ולהודיע לו שהוא המזיק כדי לשאול כמה עליו לשלם, אבל אז התעורר אצלו חשש גדול.

בעל הרכב ידוע בשכונה כאדם נרגן וקפדן, הילד ידע שאם הוא ישאל כמה גדול הנזק, עלול בעל הרכב לשנות מן האמת, ולדרוש ממנו סכום גדול יותר באופן משמעותי.

שאלה: האם הילד חייב ליידע את בעל הרכב, למרות שייתכן שהוא ידרוש ממנו סכום לא הגיוני ויפעיל איזמים שונים כדי לאלץ את הילד ואביו לשלם את הכסף, או שבמקרה של גברא אלימא או איש שאינו ישר כל כך, יש מקום להימנע מתשלום הנזק כדי שלא להיקלע לעימות עם אדם בעייתית?

תשובת מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א:

עצתי לילד שישאיר את מספר הטלפון של רב השכונה, והילד יפנה לרב ויספר לו בדיוק מה עשה, ויוסיף שהוא רוצה לשלם על השריטה. אם הניזק ירצה לקבל את מה שמגיע לו, הוא יכול לפנות לרב ולטעון את טענותיו, והרב יאמר לו בצורה ברורה, אם אתה רוצה לקבל את מה שמגיע לך תקבל, ואם אתה רוצה להעליל עליו ולדרוש מה שלא מגיע לך, לא תקבל כלום.

ויש לציין שילד זה הוא צדיק וישר, כי יש ילדים שעושים שריטה לרכב, ומחמת הפחד והבהלה הם בורחים, וחושבים מה הם כבר עשו, הרי זאת רק שריטה קטנה. הם אינם יודעים ששריטה לרכב חדש, לפעמים עלולה לגרום להוצאה כספית מאד גדולה וצריכים להיזהר בכך מאוד.

ולמרות שקטן שהזיק פטור, כתב במשנה ברורה (סימן שמג סק"ט) שלפנים משורת הדין צריך לשלם לניזק. וזה גם טוב להורים לחנך את הילד לשלם על נזקיו, וגם לילד עצמו טוב לחנך את עצמו לכך. כי ילד שמזיק ואינו משלם, יקשה עליו לאחר מכן להצליח בתורה חלילה.

"כל התשובות שנכתבו במדור זה נועדו לחידודי, ואין לראות בהן הוראה למעשה בשום אופן"

אבל המים הלכו ונגמרו בקצב מהיר מדי, וכשהגיע לחצי הדרך, כבר לא נשארה להם טיפת מים אחת. האב נתקף בחרדה גדולה, הוא אמר לילדיו שהם לא יכולים להמשיך. עדיף להישאר מתחת לעץ ולהמתין לשעות אחר הצהרים, מאר לצעוד בחום הזה ולהתייבש חלילה.

הם החלו לומר פרקי תהילים, ופתאום נשמע קולו של מסוק המרחף ממעל. אחד הבנים מיהר לקחת בידו ענף עץ שנפל באחרונה, ונופף בו בכל כוחו כדי להעיר את תשומת הלב של הנמצאים על המסוק. שאר בני המשפחה הניפו את ידיהם לסימן שהם במצוקה, ואכן הטייס של המסוק הבחין בכך, הנמיך טוס, חג סביבם ולבסוף מצא מקום לנחות עליו.

לנגד עיניהם המשתאות של בני המשפחה הוא יצא אליהם עם שישית בקבוקים של מים מינרלים, העניק להם את המים בשמחה, וידא שהם יכולים להמשיך בדרכם ושאר אחד אינו פצוע, והמשיך בדרכו - לא לפני שנתן להם את מספר הטלפון שלו, וסיכם איתם שאם הם לא מתקשרים אליו בעוד כשלוש שעות, הוא יזעיק עזרה וצוות חילוץ שיחפש אחריהם.

המשפחה שתתה לרוויה, המשיכה בדרכה, ובהגיעם למקום ישוב מיהרו להתקשר אל הטייס טוב הלב ולהודיע לו שהם נחלצו בשלום, וכמובן שהאב האברך גם ביקש את פרטי חשבון הבנק כדי לשלם לטייס 16 שקלים ו-30 אגורות בתמורה לשישית הבקבוקים שהעניק להם...

לשנה אחרת, ביקשו הילדים מאביהם לחזור לאותו המסלול: "דווקא היה מאוד כיף", הם אמרו, "השנה ניקח מלכתחילה יותר מים ונצא בשעת בוקר מוקדמת עוד יותר, וכך נוכל ליהנות בלי החשש והדאגה לכך שהמים יסתיימו".

שאלה: האם כשיגיעו למקום שבו נחת המסוק וניתנו להם המים באורח פלאי, יצטרכו בני המשפחה לברך "ברוך שעשה לי נס במקום הזה?".

תשובת מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א:

אין מברכים ברכת שעשה לי נס אלא על נס שלא כדרך הטבע, וזה נקרא נס שיוצא ממנהג העולם, כגון שנברא לו מעיין במדבר, אבל על נס שקרה לו שבדיוק נזדמן לו מסוק, זה נס של השגחה פרטית. אמנם יש אומרים שמברכים גם על נס כזה, כמבואר בשו"ע (סימן ריח סעיף ט) ובביאור הלכה, שכל דבר שמזמין ה' ברגע זו בדרך התולדה, ג"כ מקרי נס. ולכן יברך בלא שם ומלכות.

ולמעשה זה תלוי בדעת בני אדם, אם בני אדם רואים בזה השגחה פרטית, אבל אינם רואים בזה דבר מופלא, אי מברכים, אבל אם כל הרואים מודים שזה ממש נס, והם מתפללים ומשבחים להשי"ת על הנס, בזה יברך בלא שם ומלכות.

וכל זה אם כבר היה בסכנה, וממש ברגע האחרון ניצל, אבל אם עדיין לא היה בסכנה, אלא שהיה חסר לו מים, אין מברכים, גם בלא שם ומלכות.

לו מה ה'בן איש חי' כותב, ומזהיר אותנו מפני הנזק שהציפורן הארוכה תגרום לו?...

אבל מרן ראש הישיבה לא חשב אפילו לשניה להיעלב, קל וחומר שלא להקפיד עליו. אדרבה, הוא קרא ליהודי הזה שיתקרב, והראה לו שיש לו פטריה על הציפורן, זו לא ציפורן ארוכה, זה רק נראה כך בגלל הפטרייה. הוא אפילו התחיל לשאול את היהודי הזה מה דעתו, אם יש בזה חשש של חציצה או לא, ניהל איתו שיחה כאילו מדובר בשני חברים...

שנראתה לו ארוכה מדי. פנה אותו יהודי והעיר לראש הישיבה שציפורניים ארוכות זה לא טוב, ושה'בן איש חי' כותב שזה מאוד מזיק לנשמה, כי כוחות הטומאה נתפסים בציפורן אם היא ארוכה מדי. עד כדי כך מחמיר בזה ה'בן איש חי', שהוא כותב שאפילו בתשעה באב, מותר לקצוץ את הציפורן אם היא ארוכה, ולכן זה לא בסדר שהרב שטיינמן משאיר ציפורן ארוכה...

אומר רבי דן סגל שהוא כמעט התעלף מרוב פחד, איזו עזות מצח של אדם להעיר לגדול הדור הערה על הציפורן שלו, הוא בא לספר

המשך מעמוד 15 | הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א

"כששבה הרבנית לביתה וגילתה את דבר המעשה, פרצה בזעקה: 'אבוי, היכן שרשרת הזהב היקרה שקנית לי לפני שנים?'. אמר לה הרב: 'עני ביקר בביתנו ולא יכולתי להשיב פניו ריקם, על כן נתתי לו את שרשרת הזהב שלך. בוודאי אף את מסכימה לכך בכל לבך'. אמרה לו: 'הי כך. אבל זו שרשרת יקרת ערך, שוויה יותר מאלף רובל!'.

"שמע הרב את ערכה ומחירה של השרשרת, עזב את ביתו ומיהר לדלוק אחר העני. ראו העוברים ושבים את הרב הנכבד רץ אחר אדם לא מוכר, ושרשרת זהב בידו, והיו בטוחים כי גנב הוא שגנב את השרשרת מבית הרב. תפסו את האיש והפליאו בו מכותיהם. קרא הרב: 'חדלו, אני הוא זה שנתתי את השרשרת במתנה לאיש זה!'. ואז פנה אל העני ואמר לו: 'כאשר נתתי לך את השרשרת, לא חשבת שערכה רב כל כך. עכשיו נודע לי שהיא שווה אלף רובל! עלה חשש בלבי, שבהיותך חסר הבנה והשגה בעניינים שבממון, אינך יודע את ערכה האמתי של השרשרת, ואתה עלול לקנות בדמיה כמה פרוסות לחם, ולהותיר בידי החנווני שרשרת זהב תמורתן. על כן מיהרתי אליך כדי להודיעך את ערכה הרב של השרשרת, למען לא תמיר אותה בעד טובת הנאה מועטת וזעומה'...

"אמר הקדוש ברוך הוא למשה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ו'שבת' שמה, אך חושש אני שישראל לא ידעו את מעלתה וערכה הרם, ויבואו לזלזל בה. על כן "לך והודיעם" - למען יכירו וידעו את ערכה הנשגב, ויקירוה ויכבדוה כרום מעלתה וערכה. "לך והודיעם" - שלא יבזבו את השבת על איזו הנאה עלובה של דבר מאכל, או שיחה של בטלה וקריאה בעיתונים וכדומה, אלא ידעו לשמרה כראוי לה".

וסיים רבי ראובן את דבריו: "אמרו לי אתם, יהודים יקרים, אם הקדוש ברוך הוא בא ואומר לישראל שיש לו 'מתנה טובה' - השבת - אשר אין כמוה בכל העולם, ובאהבתו אותם הוא נותנה לישראל במתנה, והנה בא אדם מישראל ומעווה פניו כנגדה, ואומר כי המתנה לא נראית בעיניו, והוא מעז לחללה ולבזותה בפרהסייה - האם אין הוא שפל שבשפלים? הלא הוא כגוי גמור, ואף גרוע הימנו, שהרי הגוי כלל לא נצטווה עליה!..."

(מתוך 'ומתוק האור' הגדה של פסח)

הוא פותח את האריזה, מקלף שכבה ועוד שכבה. הנה, סוף סוף הגיע הרגע המיוחל. לאט לאט הוא פותח את הקופסא עצמה, והנה מתגלה לעיני הנוכחים שעון זהב מדהים ביופיו ונדיר במראהו, כזה המצוי בארמונות מלכים ורוזנים. בבת אחת פורצים כולם בשאגת התפעלות והשתאות. כשנרגעו הרוחות חיכו כולם לתגובתה של הכלה. והכלה - מיד כשראתה את השעון, עיוותה את פרצופה בהבעה של גועל ואמרה לחתן בבזו: 'לא יכולת למצוא שעון יפה יותר?...'.

"נעלב החתן עד עמקי נשמתו, ואמר בחמת זעם: 'כלה זו, לא רק שאינה ראויה לשעון יקר זה, אלא אין היא ראויה לי... אינני חפץ בכלה שמידותיה מגוננות ומאוסות כל כך!'...

"אומר הקב"ה למשה רבנו: 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל - לך והודיעם' (שבת י, ב).

"אתם שומעים?", המשך רבי ראובן בדבריו, "לאדם עני יש כספת בביתו, מה יש בה? בטח כמה שקלים שהצליח לחסוך מפיו. אבל כספתו של אדם עשיר, מכילה סכומי כסף גדולים, תכשיטי זהב ויהלומים. ואילו בארמונו של מלך - אין כספת, יש לו חדר שלם שבו אצורים אוצרותיו - כסף וזהב לרוב, אבנים טובות ומרגליות, תמונות נדירות וחפצי אומנות עתיקים שערכם לא ישוער. ואם כך, הגיעו בעצמכם, מה יש בבית גנזי של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, אשר לו הכסף ולו הזהב שבכל העולם? בוודאי אצורים בבית גנזיו החפצים יקרי הערך שבתבל. ואם הקב"ה בא ואומר: 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי', יש אצלי ב'כספת' חפץ יקר ערך, ו'שבת' שמה, נתאר לעצמנו איזו 'מתנה טובה' היא זו... הלא אין לנו שום השגה והבנה בערך שלה, שהוא רם ונישא, גבוה מעל גבוה.

"והנה, את המתנה הטובה הזאת, שאין כמוה בכל העולם, מבקש הקדוש ברוך הוא בחסדו ובטובו הגדול ליתנה לישראל. ומדוע הוא מבקש ממשה 'לך והודיעם'? מדוע צריך ליידע אותם על נתינתה? "היה פעם אדם עני מרוד, שבא אל בית הרב וביקש צדקה. הרב עצמו חי בדחוקות ולא היו לו מטבעות כסף ליתן לעני. אבל הרב חמל על העני הלבוס סחבות, ופשפש בביתו למצוא איזה חפץ יקר ליתנו לו. הלך לחדרו והוציא מקופסת התכשיטים של הרבנית את שרשרת הזהב שלה, ומסרה לעני במתנה.

והתגבר על יצר הכפירה.

והוסיף המהרי"ל, שעל כן צריך סייעתא דשמיא מרובה שלא להיכשל באפיקורסות, וצריכים לחזק עצמינו באמונה כל הזמן. ובמיוחד בתקופה האחרונה לפני ביאת משיח שהשטן וכח הטומאה והכפירה מתגברים כיון שהם יודעים שסופם קרב, ועלינו להמשיך בדרך אבותינו ולהתרחק מהם בתכלית הריחוק, וכך נצליח להחזיק באמונה עד הסוף. עד ביאת משיח צדקנו.

אכן הגאון הקדוש רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל ביאר הדברים באופן אחר, שהתאווה מעבירה את הכופרים על דעתם, כי מאחר שאם יודו באמת שיש בורא לעולם, הם יוכרחו ממילא גם לקבל על עצמם עול - לחיות כפי רצון הבורא, שהרי זה ודאי שהבורא לא ברא את העולם לחינם אלא יצרו לצורך מטרה מסוימת. ובוודאי אף השאיר הדרכות היאך להשתמש בעולמו, וזהו תורתנו הקדושה, על כן כדי לחיות בחופשיות בלא שום עול, הם כופרים במציאות כדי לדחות את מצפון האמת שבקרבם.

והוסיף רבי אלחנן וביאר, שהשוחד מעוור עיני חכמים ומוציא מהם את הדעה הברורה, וכיון שהם רוצים להיות חופשיים מכל עול וללכת אחר התאוות, הרי הנגיעות משבשות את דעתם עד שנזרק בהם דעות כוזבות ומשובשות כל כך.

בפסוק כאן נאמר "וידעת היום", ומשמע מלשון זה שהאמונה בבורא עולם צריכה להיות בגדר "ידיעה" ולא רק בגדר "אמונה" עיוורת, בלא שום ידיעה ברורה, וראוי להבין א"כ מדוע אנו קוראים למצוה זו 'מצות אמונה', והרי היה לנו לכנותה בשם 'ידיעה' ולא בשם "אמונה", שהרי נצטוונו לדעת כן בידיעה ברורה, ולא רק להאמין לשמועה ששמענו מאבותינו.

ומרן הגרי"ז זצ"ל שאל פעם את אביו, למה אנו קוראים למצוות אמונה בשם 'אמונה' וכי צריך 'אמונה' לזה? והרי זוהי ידיעה ברורה המוכרחת בחוש שיש בורא ומנהיג לעולם, וגם אומות העולם מסכימים, שאי אפשר כלל להבין את כל החכמה הנפלאה הטמונה בבריאת האדם בלבד, אם לא שיש בורא לעולם.

והשיב לו אביו שבאמת ישנם שני דינים, ראשית דבר צריך האדם 'לדעת' ידיעה ברורה בשכלו, שיש בורא ומנהיג לעולם שהלא זהו דבר המוכרח בשכל, וכמו שכתוב (דברים ד, ל"ט): "וידעת היום והשבות אל לבבך", והרי שהאמונה בבורא עולם צריכה להיות בגדר "ידיעה" ולא רק בגדר "אמונה". ושנית, לאחר שבא האדם לידיעה הפשוטה המוכרחת מצד השכל, צריך גם 'להאמין' בכל אותם הדברים שהם למעלה מהשגתנו, ואין לנו אפשרות להבינם [וכגון מה היה לפנינו, ולמה ברא הקב"ה את הבריאה דווקא בזמן זה וכיו"ב], כי מאחר שאנו כבר יודעים שיש בורא ומנהיג לעולם, עלינו גם להאמין בו ולא להרהר אחריו או אחר הכתוב בתורתנו. וכלל הדבר הוא, שמהיכן שנגמר מקום השכל, משם צריכים להאמין (ועי' באבי עזרי פ"ה מהלכות תשובה ה"ה שהביא

מתוך עמידה בניסיון, ועל חינוך בנינו ובנותינו לקדושה ולצניעות, והוסיף שלאחר זמן ביאת משיח צדקינו שיתגלה כבוד שמים, ויהיה ניכר לעין גדולת הקב"ה, לא יהיו ניסיונות תקפים כמו שיש לנו היום בגלות בהסתר פנים.

ואחד ממקורביו שאל אותו, שאם כן נמצא שאנו מפסידים הרבה על ידי ביאת משיח צדקנו, שהרי הקב"ה משלם שכר כפי ערך הניסיון, ובביאת משיח שירדו הניסיונות נפסיד השכר, וא"כ מדוע אנחנו מתפללים כל כך על ביאת משיח.

והרים האדמו"ר את קולו ואמר, שאין שום ספק שבביאת משיח צדקינו רק נרוויח ולא נפסיד, וביאר שמי שחי עם אמונה טהורה, ועומד בניסיון גם בזמן הסתר פנים, ומחנך את בניו ובנותיו בקדושה ובצניעות, הוא מוכיח שמצידו הוא מוכן לקיים מצוות הש"ת גם בזמני קושי, ולכן הוא יקבל שכר גם לאחר ביאת משיח צדקינו כמו לפני ביאת משיח צדקינו, כי הקב"ה יחשיב לו מחשבה כמעשה וייתן לו שכר גם לאחר ביאת משיח צדקנו, כאילו עמד בניסיונות גם, ודווקא מי שלא עמד בניסיונות קודם ביאת משיח צדקינו, הוא לא יקבל שכר לאחר ביאת משיח, כמו השכר שהיה יכול לקבל על מעשים טובים קודם ביאת משיח צדקינו.

"בְּצַר לָהּ וּמִצָּאוֹף פֶּלַח הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשִׁמְעַתָּ בְּקוֹלוֹ" (דברים ד, ל')

בפסוק זה נצטוונו להאמין בקב"ה שהוא בורא ומנהיג העולם. והנה באמת יש לתמוה איך ישנם בעולם כופרים ואפיקורסים, והלא מעשה ה' וגבורותיו ניכרים בכל פינה, וכמו שפשוט לכל בר דעת, שמכתב אינו יכול להתהוות מעצמו על ידי הרבה טיפות דיו שנפלו ונסדרו מעצמן (וכמו שהארץ בזה ב'חובת הלבבות' שער הייחוד פרק ו), כך גם כל העולם שנברא בדקדוק ובחכמה נפלאה, לא יתכן להתהוות מעצמו.

והגע עצמך, אילו היה כדור הארץ קרוב מעט יותר לשמש או מעט רחוק יותר, לא היה העולם יכול להתקיים, וכן כל מיליארדי החוכבים אשר כולם משלימים יצירה אחת גדולה, מעידים על אמיתת הבורא וכמוש"כ (תהילים י"ט, כ) "השמים מספרים כבוד אל ומעשי ידיו מגיד הרקיע", וא"כ היאך ישנם כופרים בעולם, ובפרט שרבים מהכופרים הם אנשים משכילים בשאר שטחי החיים, והיאך יתכן שנסתם ליבם וטחו עיניהם מראות דבר פשוט כ"כ, שיש בורא לעולם.

ושמעתי בשם המהרי"ל ד"סקין זי"ע שביאר בזה, שבאמת על פי הטבע אין מקום לכפירה כלל, אבל הקב"ה שברא העולם, וברא אור וברא חושך וברא טוב וברא רע, ברא גם את 'יצר הכפירה' המושך את האדם באופן בלתי טבעי להיות כופר, כי מאחר שלולא כח הכפירה לא היה לאדם ניסיון, שהרי שהיה ברור ללא שום ספק אמיתת הבורא ושכר ועונש, ברא הקב"ה בעולמו יצר הכפירה כדי שיקבל האדם לעתיד לבוא על מה שהאמין בקב"ה

וצריכים אנו 'להאמין' בקב"ה, ולדעת ששכל האדם מוגבל, ואין לו אפשרות להשיג בשכלו את הנהגת הבורא, ואין שום מקום להרהר אחר הנהגת הקב"ה.

ובאמת מי שזוכה להאמין בקב"ה ולתלות את כל בטחונו בקב"ה, זוכה לחיים רגועים ושלווים, וכמו ששמעתי פעמים רבות מפי מרן הגרי"ז זצ"ל, שביאר מה שנאמר בפסוק (תהלים כ"ז, י"ד) "קווה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'", שתחילה חובת האדם לקיים בנפשו "קווה אל ה'", ואם יקיים כן בנפשו אז יזכה לקבל שכרו, שהקב"ה יאמץ לבבו שיזכה להמשיך לקוות אל ה', וממילא לא יהיה לו לעולם שום דאגה ועוגמת נפש, כי מי שלבו סמוך ובטוח בה', אינו דואג מכלום, אלא משליך עצמו על הקב"ה שיעשה עמו כרצונו.

(מתוך הספר 'ביאורים ונהגות' דברים)

הדברים, ועיי"ש מה שהוסיף עוד מפי מרן הגרי"ז בזה, וע"ע בבית הלוי סו"פ בא שכתב כן).

והחוקרים והפילוסופים בזמננו מדמים שצריכים הם להבין הכל בשכלם, וכשאינם מבינים ממצאיהם הם הבל הבלים, ועלינו לשבח לאדון הכל שלא שם חלקינו כהם, שאף שאנו מתבוננים בידיעת ה' אבל יודעים אנו שאין אנו יכולים בשכל אנוש להשיג הכל, ומאמינים אנו בקב"ה גם במה שאין אנו יכולים להשיג בשכלנו.

באמת בזמננו אשר אנו חיים בגלות ובהסתר פנים, אי אפשר לחיות בלא 'אמונה' לקבל גם מה שאין אנו מבינים בשכלנו, שהלא בכל עת אנו רואים נגד עינינו צרות וגזירות ללא שיעור, ואי אפשר לנו בשכלנו להשיג ולהבין את דרכי הנהגת הקב"ה בעולמו,

המשך מעמוד 6 | הגאון הגדול רבי נפתלי צבי רוטענברג שליט"א

של מורי חמי היה הסופר הנודע רבי מנחם דווידוביץ זצ"ל, ששמו יצא למרחקים כבקי במלאכתו באופן יוצא דופן, והכתב שלו נחשב למיוחד במינו.

"מורי חמי ביקש מרבי מנחם שיכתוב לו ספר תורה, ואכן רבי מנחם פינה מזמנו במיוחד לשם כך, וכתב את ספר התורה בחיל וברעדה לבקשת מורו ורבו.

"כשסיים הוא שלח את ספר התורה להגהה כמקובל ולאחר מכן הביא אותו אל הרבי, אבל הרבי זצ"ל לא מיהר להשתמש בספר התורה. הוא לקח עוד מישהו שיעזור לו להגיה את הספר בעצמו, וכך הוא ישב עם הגווילים, ולידו ישב בחור או אברך, והיה מקריא לו את הכתוב, מילה אחר מילה, עם האותיות!!! בראשית, ב, ר, א, ש, י, ת, ברא ב, ר, א כך עוד פסוק ועוד פסוק עד שהשלימו את הספר תורה כולו, ולאחר מכן עשה את זה בשנית ובשלישית, ורק אז נחה דעתו. "לימים כשהומצאה התוכנה הממוחשבת הבודקת את ספרי התורה למציאת טעויות, בדקו את ספרי התורה ורוב ספרי התורה נמצאו פסולים, אבל הספר תורה הזה היה נקי לחלוטין מכל שמץ של טעות, וכל הבדיקות שנעשו לו מצאו שהוא אכן כשר ומהודר, בתכלית ההידור".

"וזה עוד במקרה הטוב. במקרה הפחות טוב, הסופר פוסק לעצמו, הוא 'מדמה מילתא למילתא' ומייצר לעצמו מהלך נפלא שמוביל לכך שהפרשיה כשרה...

"לכן היראת שמים היא בהחלט הכרח גדול אצל כל סופר סת"ם, אבל כאמור, יראת שמים לבד אינה ערובה לכך שהסופר אכן שולט בהלכות ויודע ממה להיזהר".

"המפתח לשינוי נמצא דווקא אצל האנשים הרגילים", אומר הרב שליט"א בסיום דבריו. "זה תלוי רק בלקוחות, ככל שיותר ויותר אנשים ידרשו לראות תעודה בתוקף בעת שהם קונים תפילין ומזוזות, כך יותר סופרים יקפידו לוודא שיש להם תעודה בתוקף, ופחות תפילין ומזוזות יימכרו בשוק כשהם פסולים מעיקרא רח"ל. החובה תלויה על כל אחד ואחד מאתנו לדרוש את התעודה הזאת, ולא לקנות אצל סופרים שאין להם תעודה בתוקף בשום פנים ואופן, גם אם זה הגיס או הדוד וכדו".

את הדברים משלים הרב שליט"א במעשה שהיה אצל חמיו כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות אהרן זיע"א: "אחד מתלמידיו המובהקים

077-2222-666 או ***4992**

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

היו מאיימים זה על זה: "איני פוחד ממך. אני מלשין גדול יותר!"...
 ("איך בין א גרוסערער מוסר פאר דיר... - באידיש).

הכל ידעו על כך, וגם אני שמעתי את הדברים. ואם כי הלשנה היא אחד המעשים המחפירים ביותר ביהדות, היו המוסרים הללו חסרי מצפון לחלוטין. איני יודע מה גרם להם להגיע למדרגה שכזו. אולי שילמו להם בעבור זה?

אולם ידעתי כי מלבד המלשינים, מתפללים בבית הכנסת ההוא גם יהודים פשוטים וטובים, ובגללם חבל היה לי לסרב. לכן החלטתי, בסופו של דבר, להגיע ולקרוא בתורה. כמובן - ללא תמורת תשלום. כבר בשבת הראשונה נדהמתי עד עומקי נשמתי מכך, שבזמן קריאת התורה נשמעים בחלל בית הכנסת פטפוטים ואיש אינו מקשיב. מה אוכל לעשות? ובכן, החלטתי לעצמי על כלל ברזל: כאשר אך החלו הפטפוטים, עזבתי מיד את הקריאה, המתנתי לשקט ורק אחר כך המשכתי בקריאה. תוך חודש-חודשיים הצלחתי להחדיר בהם את חשיבות הענין, עד שבאחד הימים תלה אחד המתפללים מודעה ובה נכתב כי "אסור לדבר בזמן קריאת התורה". ואכן, מאז איש לא

העז עוד לדבר... יותר מכל התעניינו אנשי הק.ג.ב. באיש שנשא את הדרשה - היינו, נשא דברים בענייני פרשת השבוע. ידעתי על תשומת ליבם המיוחדת, לאנשים שהיו מסוגלים לקחת על עצמם משימה קשה זו, ולכן השתדלתי להיות זהיר. קראתי בתורה ונמנעתי מלהתעכב במקום. הקפדתי לחזור הביתה מיד, שהרי גם כך גערו בי חברי כל העת באומרים: "רק עתה יצאת מהאש - וכבר אתה משחק בה שנית!". גם המרחק הגדול מהבית היה משמעותי, ובני ביתי נאלצו להמתין לי זמן רב, עד לתחילת הסעודה. אך עם חלוף הזמן לא יכולתי להתאפק, ובאחת השבתות התחלתי לומר 'דברי תורה' לאחר התפילה...

מתפללים רבים נשארו לשמוע את דברי, חלקם אף שאלו שאלות, והיו בתוכם גם מלשינים! הצלחתי להתיידיד עימם, ולמרבה הפלא איש מהם לא הלשין עלי! בכל שבת הייתי קורא בתורה ואחר כך דורש, כך עד לשנת תשל"ב (1972), שנת עלייתנו לארץ ישראל.
 (מתוך הספר 'להיות יהודי')

המשך מעמוד 18 | הרה"ג רבי מיכאל ברלין שליט"א

מושלם כולו, נוכחים הבחורים לחוות מחדש את אותן חוויות, דבר שיתן להם בעזרת ה' 'דלק' להמשיך ולהצליח בשנה הבאה.
 לא ניתן לתאר במילים ספורות את האווירה המיוחדת שיש בישיבה בימים אלו! אוירה של אלול וימים נוראים בעיצומם של ימי תמוז... ללא טלפונים, ללא הסחות דעת. חמישה שבועות המוקדשים כולם, ימים ולילות, סדרים ובין הסדרים כאחד, לתורה ועבודת השם!

לסיים, נסה להיזכר ולשתף אותנו בסיפור אחד מרגש, אודות בחור שעשה 'מהפך' בחייו בזכות הישיבה המיוחדת:

סיפורים רבים מאוד באמתחתי, וכל אחד מהם ראוי למלא גיליון שלם. אספר סיפור אחד המאפיין את הסייעתא דשמיא העצומה לה אנו זוכים מדי שנה בשנה.

אחד מהבחורים שסיים בשנים האחרונות את שיעור ד', נכנס אל הישיבה כשהוא מתקשה מאוד בלימוד, הן בגלל היותו בעל כישרון

בינוני ומטה, והן מפני שלא היו לו שאיפות רבות מלכתחילה, בגלל הרקע המורכב ממנו הגיע. בתחילה הייתי בטוח שהוא לא יצליח בישיבה ודאגתי לעתידו. שאלתי את עצמי כל העת: לאיזו ישיבה גדולה אוכל לשלוח בחור שכזה?!

אמנם נפלאות דרכי ההשגחה העליונה... הבחור החליט להשקיע במיוחד בדברים שיותר קל לו לעמוד בהם - בשמירת הסדרים ובתפילות בכוונה. הוא התאמץ מאוד לקום כל יום זמן רב לפני התפילה, הגיע מוכן ומזומן לתפילה בישיבה, והתפלל לסייעתא דשמיא. הוא אכן זכה לכך. עם הזמן ובסיוע האברך שהוצמד לו, החל לקלוט יותר את החומר, ולהתאהב על חבריו, ובסוף אותה שנה הוא התקבל לישיבה גדולה למצוינים.

מעשה זה מהווה השראה עבורי, להמשיך להתאמץ עבור כל בחור, גם אם נראה שהסיכוי להצליח אתו קלוש מאוד.

המשך מעמוד 19 | הרה"ג רבי אריה איינהורן שליט"א

בישיבות ובכוללים, למי שיודע את כל הש"ס! אדם שמסיים לראשונה בחייו את הש"ס, מרגיש בן אדם אחר לגמרי. זה משפיע כל כך הרבה בכל ההתנהלות שלי כאברך. כשאני לומד סוגיה ומוזכרים בה עניינים מסוגיות אחרות, מיד עולים בזכרוני כל הפרטים של אותן סוגיות, אני יודע היכן לחפש ולעיין וכך גם ההבנה מתחדדת. מיותר לציין שבפעם השניה שסיימתי את הש"ס ההרגשה נעלית עוד יותר וזה נותן מוטיבציה גבוהה מאוד ללמוד ולדעת עוד ועוד.
אברכים צעירים רבים רוצים להצטרף לתוכנית "קנין ש"ס" אך חוששים מה"מחייב" הקבוע, איזה מסר יש לך עבורם?

על כל אברך לדעת שגם אם רמת הזכרון שלו אינה גבוהה, הוא יכול להצליח בתוכנית ובגדול. הוא לא יאמין עד כמה זה מועיל ועד כמה זה לא קשה כמו שנראה בהתחלה. בהשקעה של חצי שעה עד שעה ביום ניתן לעמוד בלימוד החומר ולהצליח במבחן! כמובן שצריך להתמקד בזמן הלימוד בעיקרי הדברים שבסוגיות וכך המוח מתרגל לזכור פרטים חשובים לבקיאיות בחומר. ככל שעובר הזמן המוח מתרגל לזכור את החומר וכך מתקצר הזמן הדרוש להכנה למבחנים. לכן, המסר שלי הוא אחד: כדאי מאוד להצטרף לתוכנית! היא חשובה מאוד הן לאברך הפרטי והן לעולם התורה כולו.

**סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה'**

◆ **איזו תקנה תיקן רבנו גרשום בנוגע לבית הכנסת?**

◆ **מהי הסיבה שאדם עשוי לכתוב על חפץ הנמצא ברשותו שהוא שייך לאדם אחר על אף שאין זה נכון?**

◆ **אדם המתפרנס ממכירת כלבים - איזו הגבלה יש על קבלת תרומות מכספו?**

מהלכות תשמישי קדושה ובית הכנסת

• אסור למשכן, להשכיר, או להשאיל, חפצי קדושה, אלא אם כן המלוה, השוכר או השואל משתמשים בהם לצורכי קדושתם בלבד, כגון תפילין - להניחן, ובית הכנסת - להתפלל בו בעשרה.

• אין להסב חפץ של חולין לחפץ של קדושה. ואם מדובר בחפץ שיוצר לצורכי חולין אך טרם השתמשו בו - נחלקו הפוסקים אם מותר לעשות ממנו תשמיש קדושה.

• בהמה שניתנה כשכר למעשה עבירה, או ששימשה כתמורה לכלב בעיסקת חליפין, אסורה בהקרבה. ובדומה לכך, אסרו חכמים לקבל כתומה לבית הכנסת חפץ ששימש לדברים אלו.

• מותר למכור בית כנסת עבור מזון וביגוד ללומדי תורה, צורכי נישואין של יתומים ועניים, או רכישת חפצי קדושה שקדושתם חמורה משל בית הכנסת, והכרחיים לציבור, כגון ספר תורה.

• בית הכנסת, ספר תורה ושאר חפצי קדושה, השייכים לציבור, יש לכל אחד מהציבור חלק בהם. ותיקנו רבותינו הראשונים, שאין היחיד יכול לאסור את חלקו על הציבור או על היחיד.

• תקנות רבות תיקן רבינו גרשום מאור הגולה; ואחת מהן היא, שאדם שיש בבעלותו בית כנסת פרטי, לא יאסור על יחיד להכנס לתוכו, אלא אם כן אוסר על כל הציבור יחד.

תשמישי קדושה פרטיים שהועברו לרשות הציבור

• כפי המקובל בימינו, אדם המעמיד חפץ כלשהו לרשות בית הכנסת, דעתו לתתו במתנה לציבור, אולם אם מדובר בספר תורה - דעתו שהספר ישאר בבעלותו.

• אם נמצא אצל אדם לאחר פטירתו חפץ שכתוב עליו שייך לאדם מסוים, מניחים שאין החפץ שייך לאותו אדם, וכתב כן

רק כדי להסתיר את עושרו מעיני הבריות.

• אם נמצא אצל אדם לאחר פטירתו חפץ שכתוב עליו שהוקדש לבית הכנסת וכדומה - יש אומרים שדינו כנ"ל, אך יש אומרים שבמקרה זה אין להניח שכתב כן רק כדי להסתיר את עושרו.

'חזקות' במצוות ובתפקידים ציבוריים

• בעבר היה מקובל שבני עיר מכבדים אחד מן הקהל ב'חזקה' לקיום מצוה מסוימת בקביעות, כגון בניית בית הכנסת; ובמקומות רבים נהגו שמצוה זו עברה בירושה גם לזרעו אחריו.

• אדם הנושא משרה ציבורית כלשהי, וחלה, או נאלץ לעבור דירה לתקופת מה, וכיוצא בזה, ומינו אחר תחתיו - לכשיבירא, או ישוב להתגורר במקום, הריהו שב למשרתו.

• אנשי 'חברה קדישא' העוסקים בקביעות בטהרת מתים ובקבורתם, זוכים במצוות אלו, ואין אחרים יכולים לדחותם, אף אם רצונם לעסוק במצוות אלו פעם אחת בלבד.

קדושת בית הכנסת במקומות ארעיים

• מקום המושכר לבית הכנסת - יש אומרים שלא חלה עליו קדושה, ויש חולקים, ויש להחמיר כדעתם. ולכל הדעות אין לנהוג בזיון במקום המושכר, ואף לאחר סיום השכירות.

• עזרת נשים - נחלקו הפוסקים אם היא קדושה כבית הכנסת; ויש שהסתפק בדבר. ואם היא בנויה בחלל בית הכנסת ואין מחיצותיה מגיעות עד התקרה - יתכן שלכל הדעות נחשבת כבית הכנסת.

• מקום שמתפללים בו הציבור לעתים רחוקות בהתאסף ציבור גדול, כגון חצר בית הכנסת, או אולם ענק - לא חלה עליו כל קדושה.

הגיעו ימי החופש ואדם רוצה לנסוע לבית מלון כדי לנוח מעמל כל השנה. כאשר הוא מגיע למלון - אומרים לו לסדר לעצמו את האוכל, לנקות את החדר וכו', מפני שכל הפועלים נמצאים בחופשה. וכשרואים אותו עומד ותמה על כך, אומרים לו: וכי רק אתה צריך חופש, גם הם צריכים חופש!...

הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל על מנוחת השבת - מנוחתו של הקב"ה

"מה קרה? למה המכולת סגורה?"

ענין הברכה הטמונה ביום השבת מתבאר מדברי הזוהר הקדוש, המודפסים בסידורים בסדר ליל שבת:

"זכור את יום השבת לקדשו. רבי יצחק פתח ואמר: כתיב ויברך אלוקים את יום השביעי, וכתיב במן ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו. וכיון דלא משתכח בה מזונו, מה ברכתה אשתכח בה? וכו'... [איזו ברכה טמונה ביום השביעי אם אין בו מן, אלא כך שנינו כל הברכות שלמעלה ולמטה תלויות ביום השביעי ושנינו: מדוע לא נמצא מן ביום השביעי משום שזהו היום שממנו מתברכים כל ששת הימים וכל אחד מחלק את מזונות כל יום מאותה הברכה שמתברכים ביום השביעי]

ביאור הדברים על דרך הפשט הוא כך:

משל לאחד שבא למכולת ביום מן הימים, והמכולת סגורה. הוא שואל: "מה קרה? למה המכולת סגורה? אין אוכל!?"

"לא", עונה החנווני, "עכשיו הגיע משלוח ענק מלא במצרכים של פסח, ואנו עסוקים בקבלת הסחורה וסידורה על גבי המדפים"

כלומר, חנות סגורה אינה מהוה בהכרח סימן לחוסר שפע או ברכה. יתכן ולהיפך, דווקא באותו רגע מתקבלים השפע והברכה, ולמחרת תהיה אפשרות לבוא לקחת את הדברים ולהנות מהם.

זוהי בפשטות כוונת דברי הזוהר הקדוש: הוקשה לו, כיון שבשבת אין מן, היכן הברכה? אולם האמת היא הפוכה: השבת היא הברכה, והכל מתמלא בשבת. אלא שכמוכן, בשעה שדברים מתמלאים, לא לוקחים או קונים דברים. צריכים לחזור אחר כך, כדי לקבל את השפע. לכן, מכח שבת קודש יהיה לאדם לחם ביום ראשון, שני, שלישי וכו', אך כעת, בשבת קודש - "מתמלאים את המדפים". שבת קודש היא מקור השפע לכל ימות השבוע.

(מתוך הגדה של פסח תפארת שמשון)

מנוחת השבת לא נועדה עבור האדם, שיוכל לנוח מעמל מלאכת ששת הימים, והראיה, שהרי התורה ציותה על מנוחת כולם - "אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך" (שמות ב, ט), ואם ענין המנוחה היה לנוח מעמל ששת הימים, איך יתכן שהאדון והעבד והבהמה - לכולם יהיה אותו יום מנוחה, הרי זו סתירה מיניה וביה, שאם האדון צריך לנוח, על כרחך שצריך את עבדו ואת בהמתו לשמשו.

הגע עצמך, הגיעו ימי החופש ואדם רוצה לנסוע לבית מלון כדי לנוח מעמל כל השנה. כאשר הוא מגיע למלון - אומרים לו לסדר לעצמו את האוכל, לנקות את החדר וכו', מפני שכל הפועלים נמצאים בחופשה. וכשרואים אותו עומד ותמה על כך, אומרים לו: וכי רק אתה צריך חופש, גם הם צריכים חופש!... והוא עונה - שיקחו חופש ככל אוות נפשם, אבל לא באותו יום שאני לוקח חופש, אלא באותם הימים שאני עובד את מלאכתי.

אם כן, מה פשר קביעת אותו יום מנוחה לאדון ולעבד, ואף הבהמה שובתת באותו יום מכל מלאכה, ואם יש מרחק רב בין ביתו לבית הכנסת אינו יכול אף לרכב על בהמתו, אלא הולך ברגל - והיכן היא אותה מנוחה?

אלא ודאי שיום השבת אינו יום מנוחה שלנו כלל, אלא יום מנוחתו של הקב"ה, ה"שבת וינפש" הכתובים אצל שבת אינם בעיקרם מעמל המלאכה כלל וכלל, אלא מכל מציאות עולם הזה, שהעולם הופך להיות עולם של קדושה, לזה שווים העבד והבהמה והאדון, שכולם ברואים של הקב"ה, וכל מעשה בראשית מזומנים להשתתף במנוחה זו.

ראיה נוספת לכך שהשבת אינה כדי לנוח מעמל מלאכה, שהרי אדם הראשון נברא ביום השישי - ומיד באה שבת מנוחה, והרי לו לא היה כל צורך לנוח מאיזו מלאכה. הרי לנו, שהשבת במקורה לא היתה לצורך מנוחה מעמל יגיעת מלאכת העולם (ראיה זו שמעתי בשם ת"ח וצדיק ר' יצחק ליפשיץ זצ"ל נלב"ע בשנת תרצ"ו).

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה